

Samarbejde mellem
professionshøjskoler og universiteter
om forskning og udvikling

FORORD

Samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter om forskning og udvikling

I denne rapport beskriver Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en undersøgelse af samarbejdet om forskning og udvikling (FoU) mellem professionshøjskoler og universiteter. Fra politisk hold er der høje forventninger til videnflowet mellem professionshøjskoler, universiteter og praksis: En stærk samarbejdsrelation mellem universiteter og professionshøjskoler forventes at kunne bidrage positivt til kvaliteten af professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsaktiviteter og dermed kvaliteten af den viden, der danner grundlag for professionsbacheloruddannelserne, og som anvendes i praksis i såvel den private som den offentlige sektor.

Undersøgelsen er en del af EVA's handlingsplan for 2016 og er gennemført fra april 2016 til maj 2017.

Jeg håber, at rapporten kan tjene som et nyttigt videnafsæt for det videre udviklingsarbejde med at styrke samarbejdet om FoU mellem professionshøjskolerne og universiteterne.

Jeg vil gerne takke de ledere, undervisere og studerende, der har medvirket i undersøgelsen. Jeg vil også gerne takke Det Forskningspolitiske Udvalg hos Danske Professionshøjskoler for løbende sparring og input til undersøgelsen.

Mikkel Haarder
Direktør

INDHOLD

Samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter om forskning og udvikling

1	Resumé	6
----------	---------------	----------

2	Indledning	11
2.1	Baggrund	11
2.2	Undersøgelsens formål	12
2.3	Undersøgelsestilgang og -metode	13
2.4	Terminologi	14
2.5	Projektets organisering	14

3	FoU på professionshøjskolerne – det formelle styringsgrundlag	15
3.1	Fra seminarier til professionshøjskoler	15
3.2	Fra forskningstilknudning til udviklingsbaseret forskning og udvikling	16
3.3	De formelle krav til arbejdsdeling og samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter	18
3.4	Finansiering af FoU-aktiviteter	21

4	Status på samarbejdet, 2017	22
4.1	Kollegialt: relationer og kompetencer	23
4.2	Fagligt: genstandsfelt og forskningsfokus	28
4.3	Institutionelle rammer: strategi, organisation og ledelse	32
4.4	Eksterne incitament: politisk styring og økonomiske rammer	38

Appendiks A – Litteraturliste 41

Appendiks B – Metode 44

1 Resumé

Denne rapport belyser professionshøjskolerne og universiteternes samarbejde om forskning og udvikling (FoU). Formålet er at bidrage til dels en debat om det nuværende samarbejde, dels det videre arbejde med at styrke samarbejdsrelationen. En styrkelse af samarbejdsrelationerne mellem universiteter og professionshøjskoler antages i sidste ende at kunne bidrage til FoU-aktiviteternes udbytte i form af øget forskningskvalitet og dermed kvaliteten af den viden, der bliver brugt på uddannelserne på professionshøjskolerne.

Relevans, faglig kontekst og målgruppe

I 2014 blev der lovgivningsmæssigt åbnet for, at professionshøjskolerne kan "varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked"¹. Det overordnede formål med at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter er aktivt at medvirke til, at ny viden tilvejebringes og anvendes i praksis i såvel den private som den offentlige sektor. Endvidere forventes det, at professionshøjskolernes FoU-aktiviteter bidrager til at styrke uddannelsernes kvalitet og relevans. I modsætning til tidligere er professionshøjskolernes opgave ikke blot at tilpasse og videreformidle den viden, som universiteterne producerer. De skal selv producere viden i samspil med universiteter, professioner og erhverv.

Overordnet set er der en klar forventning fra politisk side om, at professionshøjskolerne samarbejder med eksterne forskningsmiljøer, herunder universiteter. Af lovbemærkningerne til lovændringen i 2014 fremgår det: "Professionshøjskolernes aktive involvering i relevante praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter forventes at foregå i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked og i vidt omfang i konkrete samarbejder med eksisterende forskningsmiljøer på universiteter og øvrige forskningsinstitutioner."² Universiteterne er centrale forskningsaktører på flere af de store fagområder, som professionshøjskolerne dækker. På mange områder er det derfor oplagt, at universiteterne spiller en central rolle i forhold til at sikre, at der sker en kapacitetsopbygning på professionshøjskolerne, som kan kvalificere arbejdet med FoU.

Målgruppen for denne undersøgelse er primært ledere og medarbejdere på professionshøjskolerne og universiteterne, som indgår i samarbejder om FoU-aktiviteter. Rapporten kan også være interessant for politikere og embedsfolk, som sætter rammerne for professionshøjskolerne og universiteternes samarbejde.

¹ LBK nr. 936 af 25.8.2014.

² Lovbemærkninger til Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser, lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, lov om medie- og journalisthøjskolen og lov om friplads og stipendium til visse udenlandske studerende ved erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, fremsat den 13. november 2013 af ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelser (Morten Østergaard).

Resultater

Helt overordnet viser undersøgelsen, at samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter mange steder er blevet styrket gennem de senere år. Samtidig er der dog fortsat en række udfordringer forbundet med samarbejdet om FoU-aktiviteter og et betydeligt potentiale for at styrke det.

Fire dimensioner i samarbejdet

Der findes ikke fastlagte modeller for, hvordan samarbejdsrelationerne mellem professionshøjskolerne og universiteterne skal være, eller hvordan universiteterne skal bidrage til de FoU-aktiviteter, som foregår på professionshøjskoler. På baggrund af en interviewundersøgelse blandt ledere og medarbejdere på professionshøjskolerne og ansatte på universiteterne, har vi identificeret fire dimensioner, som har betydning for professionshøjskolerne og universiteternes samarbejde om FoU-aktiviteter:

- Kollegialt: relationer og kompetencer
- Fagligt: fælles genstandsfelt og forskningsfokus
- Institutionelle rammer: strategi, organisation og ledelse
- Eksterne incitamenter: politisk styring og økonomiske rammer.

Personlige relationer er afgørende for samarbejdet

Det gode samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne afhænger i høj grad af kollegiale relationer mellem medarbejdere på de institutioner, der skal samarbejde. Analysen viser både fremmere og barrierer med hensyn til kollegiale relationer:

- Personbårne relationer er centrale og kan være med til at fremme et godt samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne. De kan dog være vanskelige at etablere, og de er samtidig skrøbelige.
- Professionshøjskolerne har i de senere år ansat flere ph.d.er og igangsat flere ph.d.-forløb. Det har været med til at styrke samarbejdet med hensyn til personlige relationer og forskningskompetence, da ph.d.erne har netværk på universiteterne.
- Der er mange gode eksempler på samarbejder, men professionshøjskolerne oplever ofte, at de selv skal opsøge samarbejdet, samt at det ikke altid er et ligeværdigt og symmetrisk samarbejde. Det kan fx være en barriere for samarbejdet, hvis ikke der er en god arbejdsdeling, hvor alle parter er involverede i FoU-samarbejdet på en måde, der opleves som ligeværdig.
- Kombinationsstillinger og centerdannelser kan være med til at fremme gode samarbejder, men kan også være ressourcekrævende, og der er forskellige oplevelser af og erfaringer med, i hvilken grad de bidrager til at fremme et godt samarbejde om FoU-aktiviteter.

Udfordrende at finde fælles fagligt fodslag

Et andet centralt område af betydning for samarbejdet er, om der er et fælles fagligt genstandsfelt og en forståelse af, hvad det er for en type viden, der skal produceres i samarbejdet, trods det forskellige fokus, professionshøjskolerne og universiteterne har.

Analysen viser både fremmere og barrierer med hensyn til genstandsfelt og forskningsforståelse:

- Forskningen på universiteterne har ofte et andet genstandsfelt end det, professionshøjskolerne qua deres lovgrundlag skal fokusere på i deres FoU-aktiviteter. På nogle fagområder fokuserer universiteterne mere på erkendelsessøgende forskning end på anvendelsesorienteret forskning, hvilket fx er tilfældet inden for uddannelsesforskning. Dette kan udgøre en barriere for samarbejder med professionshøjskoler, som er forpligtede til at fokusere på anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter.
- Universiteter og professionshøjskoler har trods deres forskellige fokus hver især gode grunde til at samarbejde med hinanden: For professionshøjskolerne kan samarbejde med universitetsforskere ofte styrke videnbaseringen af FoU-aktiviteterne og øge kendskabet til relevante forskningsmetoder og teori. For universitetsforskerne kan samarbejde være med til at afdække anvendelsesorienterede problemstillinger med forskningspotentiale, og det kan være med til at fremme, at der bliver skabt en bedre forbindelse mellem professionerne og forskningen i det hele taget.
- Universiteter og professionshøjskoler bliver ikke målt på de samme ting og har derfor i nogen grad forskellige formål med at indgå i samarbejder om FoU-aktiviteter. Fx kan fokus potentielt forskydes væk fra de udfordringer, de fagprofessionelle står med ude i professionerne, hvis formålet er at publicere i internationale tidsskrifter.

De formelle rammer er på plads, men ledelse af forsknings- og udviklingsaktiviteter udgør fortsat en udfordring

De organisatoriske rammer for FoU-aktiviteterne er en vigtig forudsætning for et vellykket samarbejde mellem institutionerne. Analysen viser både fremmere og barrierer med hensyn til strategi, organisation og ledelse:

- Der er stor forskel på, hvordan de forskellige professionshøjskoler har organiseret arbejdet med FoU-aktiviteter, herunder hvilken tilgang og type forskning man satser på.
- Formelle samarbejdsaftaler spiller en vigtig rolle med hensyn til at skabe gode rammer for samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter. Flere steder oplever man, at disse rammer er kommet på plads. De udgør dog primært nødvendige, men ikke tilstrækkelige betingelser for det gode samarbejde, som også vokser ud af personlige relationer.
- Professionshøjskolerne har arbejdet med at kapacitetsopbygge ved at ansætte færdiguddannede ph.d.er, men også igangsætte ph.d.-forløb. Det er dog dyrt at finansiere ph.d.-forløb, og fremadrettet ønsker professionshøjskolerne i højere grad at ansætte færdiguddannede ph.d.er der, hvor der uddannes relevante ph.d.er.
- Skiftet fra kun uddannelsesledelse til ledelse af uddannelse og FoU-aktiviteter udgør en særskilt udfordring for professionshøjskolerne, der af gode grunde ikke har store erfaringer at trække på i denne sammenhæng. Flere professionshøjskoler arbejder på at styrke ledelsen af FoU-aktiviteterne, bl.a. gennem ansættelse af docenter og via forskellige kompetenceudviklingsaktiviteter.

Økonomi og styring kan potentielt fremme samarbejde

Eksterne incitamenter spiller også en vigtig rolle, herunder fx økonomiske rammer for samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne. Analysen viser både fremmere og barrierer med hensyn til eksterne incitamenter:

- Universiteterne har en forpligtigelse til at medvirke til, at den nyeste viden inden for relevante fagområder gøres tilgængelig for de videregående uddannelser. Der er dog ingen lovmæssig forpligtigelse for universiteterne til samarbejde med professionshøjskolerne om gennemførelse af FoU.
- Finansiering spiller en afgørende rolle for FoU-aktiviteterne, og det er i høj grad de eksisterende basismidler til FoU-aktiviteter, som har sat gang i udvikling af de faglige miljøer på professionshøjskolerne, som udgør en vigtig forudsætning for samarbejdet om FoU-aktiviteter.
- Konkurrenceudsatte midler, herunder midler fra private fonde og lignende, kan spille en særlig rolle med hensyn til at styrke samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter, fx ved at uddelingen af fondsbevillinger betinges af, at der indgås et konstruktivt samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter, som ud over samarbejdet i sig selv kan være med til at styrke mulighederne for, at anvendelsesorienteret forskning kan blive forankret i de professionsrettede uddannelser og sektoren i det hele taget.

Perspektivering og opmærksomhedspunkter

Gennemgangen af lovgrundlaget illustrerer de mange led i processen fra decentrale uddannelsesinstitutioner til, at professionsrettede uddannelser udbydes af mere centraliserede uddannelsesinstitutioner, hvor der bl.a. stilles større krav til videnbaseringen af uddannelserne. Sammenlignes udviklingen i Danmark med udviklingen i andre lande, er det atypisk, at professionshøjskolerne i Danmark er helt adskilt fra universiteterne. Og det stiller naturligvis særlige krav til samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter om FoU-aktiviteter.

Analysen viser, at selvom samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter generelt er blevet styrket af det øgede fokus på FoU-aktiviteter på professionshøjskolerne, er der også udfordringer forbundet med samarbejdet, når det gælder opkvalificering, fælles fagligt fodslag, ledelse af FoU-aktiviteter mv.

Rapporten giver anledning til følgende opmærksomhedspunkter med hensyn til såvel det politiske niveau som professionshøjskolerne.

Opmærksomhedspunkter til det politiske, administrative niveau

Hvad angår rammebetingelser for samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne, vil vi særligt pege på to opmærksomhedspunkter på det politiske, administrative niveau:

Svage forpligtigelser og incitamenter til samarbejde

Professionshøjskolerne og universiteterne er ikke på samme måde forpligtede til at samarbejde, og der er kun få økonomiske incitamenter for samarbejde. I dag er samarbejdet langt hen ad vejen båret af gode viljer og intentioner. Det bør overvejes, hvilke overordnede greb der kan bidrage til et tættere samspil mellem FoU-aktiviteter på professionshøjskolerne og universiteternes forskning.

Behov for fokus på relevansen af ph.d.-uddannelsen for professionshøjskolerne

I det omfang det er den politiske hensigt, at universiteterne uddanner ph.d.er, og professionshøjskolerne ansætter de færdiguddannede ph.d.er, bør det overvejes, hvordan universiteternes forpligtelse til at uddanne målrettede og relevante ph.d.er til professionsfeltet kan styrkes. Universiteternes eksisterende incitamenter sikrer ikke nødvendigvis dette.

Opmærksomhedspunkter til institutionerne

Hvad angår rammebetingelser for samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne, vil vi særligt pege på to opmærksomhedspunkter på et institutionelt niveau.

Fokus på udvikling af faglige miljøer

Analysen viser, at flere professionshøjskoler påtænker fremadrettet at anvende færre basismidler til at uddanne ph.d.er og i stedet anvende FoU-midlerne mere fokuseret med hensyn til at fremme kapacitetsopbygning på professionshøjskolerne, fx ved i højere grad at ansætte ph.d.er frem for selv at finansiere dem. Dette fokus anses som hensigtsmæssigt, i lyset af at basismidlerne generelt set er begrænsede.

Stadig behov for ledelsesmæssig opkvalificering

Ledelse af FoU-aktiviteter er en ny disciplin på professionshøjskolerne, der har uddannelsesledelse som den historiske tradition og norm. Det stiller nye krav til lederne – fx til deres kompetence, deres lederskab og den ledelsesinformation, der skal danne grundlag for den strategiske ledelse af FoU. Selvom professionshøjskolerne er opmærksomme på problematikken og også flere steder har arbejdet aktivt med opkvalificering af ledere og ansættelse af docenter til forskningsledelse mv., er der behov for fortsat ledelsesmæssigt og strategisk fokus på området.

Om datagrundlaget

Undersøgelsen er en kvalitativ interviewundersøgelse af forskellige perspektiver på både det nuværende og det fremtidige samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne set fra hhv. professionshøjskolernes og universiteternes side. Der er gennemført i alt 19 enkeltinterview med FoU-chefer på professionshøjskolerne og ansatte på universiteterne og 14 gruppeinterview med ledere og medarbejdere på professionshøjskolerne.

Der er ikke tale om en undersøgelse af kvaliteten af samarbejdsrelationerne eller udbyttet af dem, selvom det er en bagvedliggende præmis for undersøgelsen, at kvaliteten af samarbejdet har en betydning for kvaliteten af den forskning, der bliver lavet i forskningssamarbejderne. Undersøgelsen giver heller ikke eksempler på forskningssamarbejder eller generiske modeller for forskningssamarbejde, da der allerede i dag findes publikationer, der præsenterer eksempler på dette.

2 Indledning

2.1 Baggrund

I 2014 blev der lovgivningsmæssigt åbnet for, at professionshøjskolerne ”skal varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked”. Det overordnede formål med at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter på professionshøjskolerne er aktivt at medvirke til, at ny viden tilvejebringes og anvendes i praksis i såvel den private som den offentlige sektor. Endvidere forventes det, at professionshøjskolernes FoU-aktiviteter bidrager til at styrke uddannelsernes kvalitet og relevans. I modsætning til tidligere er professionshøjskolernes opgave ikke blot at tilpasse og videreformidle den viden, som universiteterne producerer, idet de også selv skal producere viden i samspil med eksterne forskningsmiljøer, professioner og erhverv.

Universiteterne er centrale forskningsaktører på flere af de store fagområder, som professionshøjskolerne dækker. På mange områder er det derfor oplagt, at universiteterne spiller en central rolle i forhold til at sikre, at der sker en kapacitetsopbygning på professionshøjskolerne, som kan kvalificere arbejdet med FoU. Samtidig er der også stor forskel på, hvor stærke anvendelsesorienterede forskningsmiljøer der er på de forskellige fagområder, som professionshøjskolerne udbyder uddannelser inden for.

Overordnet set er der en klar forventning fra politisk side om, at professionshøjskolerne samarbejder med eksterne forskningsmiljøer, herunder i særdeleshed universiteterne. Af lovbemærkningerne til lovændringen i 2014 fremgår det: ”Professionshøjskolernes aktive involvering i relevante praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter forventes at foregå i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked og i vidt omfang i konkrete samarbejder med eksisterende forskningsmiljøer på universiteter og øvrige forskningsinstitutioner.”

Selvom professionshøjskolerne allerede før finanslovsbevillingen i 2013 havde flere samarbejder med universiteterne, i og med at der allerede i forbindelse med CVU-loven i 2002 var fokus på, at professionshøjskolerne skulle etablere samarbejder med universiteterne, så gav forskningsbevillingen i 2013 anledning til at opbygge mere strategiske og langvarige samarbejder.

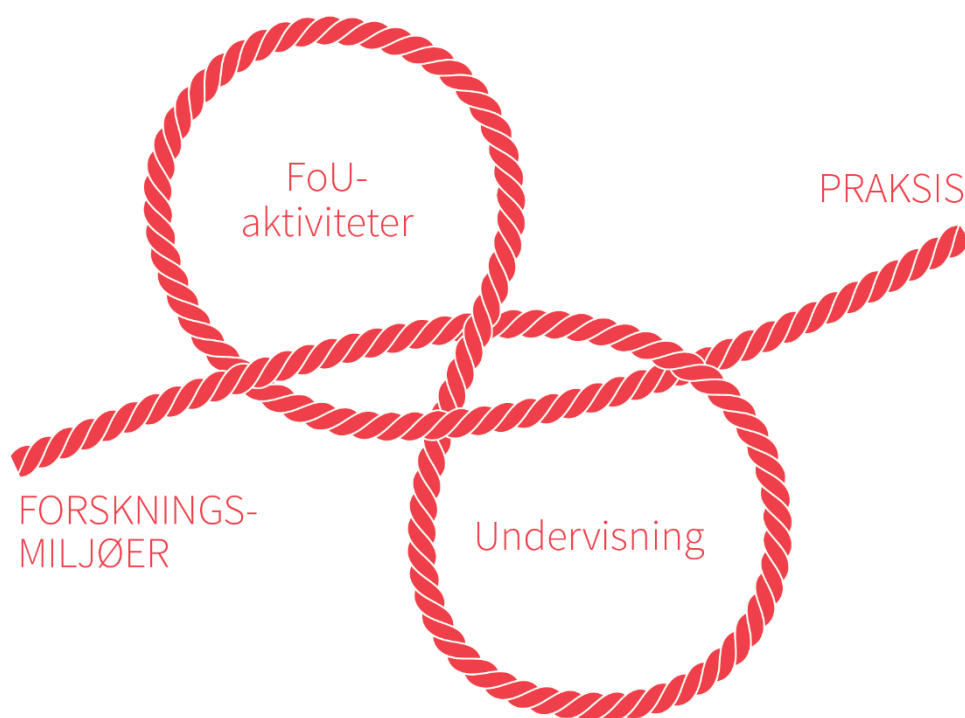
I kapitel 3 uddybes de formelle rammer for professionshøjskolernes FoU-aktiviteter og samarbejdet mellem universiteterne og professionshøjskolerne.

2.2 Undersøgelsens formål

Formålet med denne undersøgelse er at få etableret en mere udfoldet forståelse af samarbejdsrelationen mellem professionshøjskoler og universiteter, som kan bidrage til dels en debat af det nuværende samarbejde, dels det videre arbejde med at styrke samarbejdsrelationen. En styrkelse af samarbejdsrelationerne mellem universiteter og professionshøjskoler antages i sidste ende at kunne bidrage til FoU-aktiviteternes udbytte i form af øget forskningskvalitet og dermed øget kvalitet af den viden, der bliver brugt på uddannelserne. Et vigtigt delmål for projektet er at afdække fremmere og barrierer for FoU-samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter med henblik på at kunne styrke samspillet mellem de to sektorer fremadrettet.

FIGUR 2.1

Videnflow mellem uddannelser, forskning og praksis

Målgruppen for undersøgelsen er primært ledere og medarbejdere på professionshøjskolerne og universiteterne, som indgår i samarbejder om FoU-projekter. Rapporten kan også være interessant for politikere og embedsfolk, som sætter rammerne for professionshøjskolerne og universiteternes samarbejde.

Selvom de formelle forpligtigelser gælder både professionshøjskoler og erhvervsakademier, har vi i denne undersøgelse sat fokus på professionshøjskolerne, fordi de har længere tids erfaring med FoU-aktiviteter. Vi vurderer dog, at rapporten også kan være relevant for erhvervsakademiernes udviklingsarbejde på området.

2.3 Undersøgelsestilgang og -metode

Undersøgelsen er en kvalitativ interviewundersøgelse af forskellige perspektiver på både det nuværende og det fremtidige samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne set fra hhv. professionshøjskolernes og universiteternes side.

Der er ikke tale om en undersøgelse af kvaliteten af samarbejdsrelationerne eller udbyttet af dem, selvom det er en bagvedliggende præmis for undersøgelsen, at kvaliteten af samarbejdet har en betydning for kvaliteten af den forskning, der bliver lavet i forskningssamarbejderne. Undersøgelsen giver heller ikke eksempler på forskningssamarbejder eller generiske modeller for forskningssamarbejde, da der allerede i dag findes publikationer, der præsenterer eksempler på dette.

Professionshøjskolerne har organiseret deres FoU-aktiviteter og samarbejdsrelationer på meget forskellige måder. Der er desuden forskel på videnkulturen og erfaringen med FoU på de forskellige uddannelser på professionshøjskolerne. Vi har derfor i vores udvælgelse af uddannelser, og dermed informanter, arbejdet med en maksimal variation-tilgang. Det betyder, at vi har forsøgt at dække så forskellige perspektiver som muligt inden for undersøgelsens begrænsninger. Vi har således tilstræbt spredning på tværs af de forskellige professionshøjskoler, så der indgår syv professionshøjskoler i undersøgelsen. Vi har også tilstræbt spredning på uddannelser, således at vi har interviewet på tre forskellige uddannelser udvalgt ud fra tre kriterier:

- Optag på grunduddannelsen
- Variation i forhold til videnkultur
- Eksisterende fagmiljø på uddannelsesområdet, der beskæftiger sig med FoU.

Endelig har vi rekrutteret informanter med henblik på spredning på den stilling og placering i organisationen, som informanterne har. Vi har derfor interviewet både FoU-chefer, uddannelsesledere, medarbejdere, der deltager i FoU og undervisning på alle professionshøjskoler, samt medarbejdere på universiteterne, som på forskellig vis har erfaring med at samarbejde med professionshøjskolerne.

2.3.1 Interviewundersøgelsen

Vi har gennemført en interviewundersøgelse på pædagog-, lærer- og sygeplejerskeuddannelser på syv professionshøjskoler, University College Nordjylland (UCN), Professionshøjskolen Metropol (Metropol), UC SYD, University College Sjælland (UCSJ), VIA University College (VIA), University College Lillebælt (UCL) og Professionshøjskolen UCC (UCC), samt interview med universitetsansatte fra RUC, SDU og AU. Vi har gennemført i alt 19 enkeltinterview og 14 gruppeinterview fordelt således:

- Interview med FoU-chefer fra alle syv professionshøjskoler. Der er desuden gennemført opfølgende interview i marts 2017.
- Syv gruppeinterview med uddannelsesledere.
- Syv gruppeinterview med medarbejdere på de syv valgte uddannelser.
- Interview med fem universitetsansatte med erfaring med samarbejde med professionshøjskolerne.

Det er professionshøjskolerne, der har udpeget to-tre uddannelsesledere og fire-seks medarbejdere per uddannelse. Med hensyn til gruppeinterviewene med medarbejdere blev professionshøjskolerne bedt om at sikre, at gruppen samlet set repræsenterede medarbejdere, der arbejder med FoU-opgaver og med undervisningsopgaver.

For mere information om caseudvælgelse mv., se metodeappendikset.

2.4 Terminologi

De informanter, vi har interviewet, har lidt forskellige stillingsbetegnelser på tværs af professionshøjskolerne. For overblikkets skyld, og af hensyn til anonymitet, har vi valgt at anvende følgende betegnelser i rapporten:

- FoU-chef: dækker over ledere på professionshøjskoler, som har det overordnede ansvar for FoU-aktiviteter for den uddannelse, som vi har udvalgt. Et sted deltog en rektor i stedet for en FoU-chef, et sted en konstitueret FoU-chef, og et sted deltog både FoU-chef og en centerleder.
- Uddannelsesledere: dækker over medarbejdere på professionshøjskolerne, hvis primære ansvarsområde er ledelse af uddannelserne.
- Medarbejder på professionshøjskole: dækker over alle medarbejdere, som arbejder med undervisning og/eller FoU, dvs. adjunkter, ph.d.er, lektorer og docenter.

2.5 Projektets organisering

Projektet er gennemført i perioden april 2016 til maj 2017 af denne projektgruppe:

- Chefkonsulent Camilla Thorgaard (projektleder)
- Chefkonsulent Dina Celia Madsen
- Specialkonsulent Bjarke Tarpgaard Hartkopf
- Chefkonsulent Mia Lange
- Praktikanter: Sofie Bysted, Glen Mikolajewicz Kristensen og Sara Poulsgaard.

3 FoU på professionshøjskolerne – det formelle styringsgrundlag

3.1 Fra seminarier til professionshøjskoler

I 1998 afgav daværende undervisningsminister Ole Vig Jensen en redegørelse til Folketinget om institutionsstrukturen inden for de videregående uddannelser. Redegørelsen opregnede ikke mindre end 195 institutioner med videregående uddannelse i Danmark – 12 universitetslovsinstitutioner, 117 institutioner for mellemlange videregående uddannelser og 66 institutioner med korte videregående uddannelser (Hansen, 2003). I 2000 blev lov om center for videregående uddannelse (CVU) vedtaget. CVU'erne opstod ved at sammenlægge eksisterende uddannelsesinstitutioner, der udbød mellemlange videregående uddannelser, til nye, selvejende institutioner med fælles personale, ledelse og budget. Sammenlægningerne blev foretaget for at styrke professionsbacheloruddannelserne samt for at samle uddannelsesmiljøerne uden for de store universitetsbyer. For at blive godkendt som CVU krævede det en godkendelse hos Undervisningsministeriet. CVU'erne blev etableret i to bølger i hhv. 2001 og 2002.

I 2008 blev professionshøjskolerne oprettet. Af lovbemærkningerne til lovforslaget fremsat 14. marts 2007 af daværende undervisningsminister Bertel Haarder fremgår det:

Professionshøjskolerne skal som institutioner være ligeværdige samarbejdspartnere til universiteterne, men i forhold til universiteterne og de akademiske uddannelser skal de uddannelsesmæssigt udgøre en selvstændig og tiltrækkende mulighed for valg af videregående uddannelse med klar vægt på praksis og profession.

Ved at samle professionsbacheloruddannelserne i stærke professionshøjskoler skabes en sådan stærk og tydelig mulighed, der får kraft til at markedsføre sig med attraktive praksisnære uddannelser med et direkte erhvervs sigte. Samtidig skabes grundlag for i videre omfang end hidtil at sikre de professionsbachelorere, der ønsker dette, reelle muligheder for umiddelbar adgang til universitetsuddannelserne på kandidat- og masterniveau på lige fod med de universitetsuddannede bachelorere.

Forslag til lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, fremsat den 14. marts 2007 af undervisningsministeren (Bertel Haarder).

Danmark er ikke det eneste land, hvor man har arbejdet frem mod at samle mindre uddannelsesinstitutioner i større enheder. I flere europæiske lande har man igennem de seneste 20-30 år haft en tilsvarende udvikling, hvor man har samlet mindre seminarier og uddannelsesinstitutioner i større enheder. Processen er foregået forskudt, og landene har valgt forskellige modeller. Den mest almindelige opdeling er den binære model, hvor man opererer med universities og universities of applied sciences. Det gælder fx Finland, Holland, Schweiz, Østrig og Tyskland (De Weert & Soo, 2009.) Universities of applied sciences understreger uddannelsernes forskningsbasering, og de har som udgangspunkt også udbud af masteruddannelser. Det skal dog bemærkes, at der ikke findes én

model for universities of applied sciences, ligesom der også findes mange forskellige modeller for finansiering af forskning på universities of applied sciences.

I Norge har man ligeledes samlet mindre uddannelsesinstitutioner i større enheder (høgskoler). Her har man dog valgt en enhedsmodel, hvor man har sidestillet høgskoler og universiteter og også flere steder sammenlagt universiteter og høgskoler. Sammenlægningerne af høgskoler og universiteter har dog ikke været uden udfordringer. Fx måtte ledelsen lægge opgaven med at sammenlægge høgskolen i Tromsø og Universitetet i Tromsø ud til eksterne parter, da man internt ikke kunne nå til enighed om, hvordan man skulle gribe processen an.

3.2 Fra forskningstilknytning til udviklingsbaseret forskning og udvikling

Med samlingen af seminarierne i CVU'er skete der også en udvikling i opgaveporteføljen, idet der kom et øget fokus på videnbaseret forskning. Videnopgaven har haft forskellige navne med tilhørende forskellige forventninger gennem tiden. Med etableringen af CVU'er i 2002 var kodeordet *forskningstilknytning*, hvor institutionerne skulle lave samarbejdsaftaler med universiteterne om tilførsel af ny viden til underviserne, så de kunne undervise de studerende på et opdateret videngrundlag. I bemærkningerne til forslaget til ændringsloven står bl.a., at de styrkede institutioner for mellemlange videregående uddannelser skal "[...] fungere som regionale videntcentre, som formidler viden bredt til offentlige institutioner og private virksomheder i regionen, og som aktivt omsætter og anvender deres viden og kompetence i den amts- og primærkommunale udviklingsproces". For at tilskynde til etablering af videntcentre med spidskompetencer inden for særlige områder med høj politisk prioritering oprettede Undervisningsministeriet for perioden 2004-07 en pulje af særlige videntcentermidler (EVA, 2009). En senere evaluering af videntcenterne viste bl.a., at der var mange forskellige måder at organisere og forankre videntcentre på – fra videntcenteret som en selvstændig operationel enhed, der mere eller mindre var adskilt fra partnerinstitutionen eller partnerinstitutionerne, til en integreret videntcenterfunktion, som var tæt forbundet med resten af institutionen eller institutionerne.

Fra 2008 blev *udviklingsbaseret forskning* introduceret som betegnelse for videngrundlaget for de professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser. Professionshøjskolerne fik med dette begreb en ny, særskilt opgave, hvor de i stedet for blot at få overført viden fra universiteterne nu selv i væsentligt omfang skulle være med til at udvikle ny anvendelsesorienteret viden. Med denne opgave fik institutionerne også en central rolle som bidragsydere til at skabe vækst og udvikling i virksomheder og på skoler og hospitaler. I forhold til underviserne var forventningen fra statens side, at de ikke kun skulle have tilført opdateret forskningsviden, men at de tillige skulle sørge for at få opdateret viden om udviklingen på beskæftigelsesområderne og helst også selv indgå i udviklingsprojekter sammen med kommuner, regioner og private virksomheder inden for aftagerfeltet.

I 2014 blev der lovgivningsmæssigt åbnet op for, at professionshøjskolerne kunne opbygge egne forsknings- og udviklingsmiljøer (FoU-miljøer). I bemærkningerne til lovforslaget fastslås, at der med den nye lov er en tydeliggørelse af forventninger og krav til, at institutionerne som regionale uddannelses- og videninstitutioner med nationalt og internationalt udsyn har til opgave at indsamle, bearbejde og formidle samt at producere relevant anvendelsesorienteret viden inden for og på tværs af institutionens uddannelsesfaglige områder. Dette anses som vigtigt af to primære årsager. For det første anses det som en væsentlig forudsætning for udviklingen af professionsbacheloruddannelsernes videngrundlag og herigennem uddannelsernes kvalitet og relevans. For det an-

det forventes institutionernes involvering i FoU-aktiviteter at medvirke til, at ny viden bringes direkte i anvendelse i erhverv og professioner, hvorved institutionerne bidrager til fremme af vækst på det private arbejdsmarked og udvikling af kvalitet og effektivitet i den offentlige sektor.

I loven fastslås det, at professionshøjskolerne skal "varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter og herigennem aktivt medvirke til, at ny viden tilvejebringes og bringes i anvendelse i såvel den private som den offentlige sektor" (§ 1 i LBK nr. 936 af 25.8.2014). Endvidere fremhæves det i lovtæksten, at "forsknings- og udviklingsaktiviteterne har til formål at tilvejebringe ny viden og konkrete løsninger på udfordringer inden for de erhverv og professioner, som professionshøjskolens uddannelser er rettet mod", og at dette skal ske "i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, øvrige uddannelses- og videninstitutioner og det omgivende samfund".

I lovbemærkningerne understreges om anvendelsen af begrebet forsknings- og udviklingsaktiviteter, "at disse aktiviteter i form af indsamling, bearbejdning, formidling samt produktion af relevant anvendelsesorienteret viden dels omfatter aktiviteter i henhold til alment og internationalt anerkendte definitioner af FOU, dels væsentlige aktiviteter som falder uden for disse definitioner. Førstnævnte aktiviteter lever op til kravet om skabende arbejde foretaget på et systematisk grundlag med produktion af ny viden eller ny anvendelse af viden som formål. Der vil her typisk være tale om anvendelsesorienteret forskning og udvikling med en meget væsentlig nyhedsværdi og generaliserbarhed. Sidstnævnte aktiviteter, hvis formål, intention og ressourcer ikke lever op til almindelige forskningskriterier, omfatter bl.a. praksisdrevne innovationsaktiviteter i samarbejde med én eller flere virksomheder om frembringelse af nye eller væsentligt forbedrede løsninger på konkrete problemstillinger, omsætning af ny viden i uddannelser, kompetenceudvikling, eksternt rettet vidensformidling, konsulentytelser m.v." (lovforslag nr. L 63, 2013-2014, s. 17). Der er således tale om et bredt FoU-begreb, som dækker over både aktiviteter, som ligger inden for Frascati-manualen (se tekstboks nedenfor), og aktiviteter, som ligger uden for manualens definitioner.

I 2013 blev der for første gang afsat selvstændige midler på finansloven til FoU-aktiviteter på professionshøjskolerne (og erhvervsakademierne). Her modtog professionshøjskolerne en årlig finanslovsbevilling på 273 mio. kr., som siden er videreført. I forbindelse med udmøntningen af midlerne udsendte Uddannelses- og Forskningsministeriet en vejledende skrivelse i oktober 2012, som havde til formål over for professionshøjskolerne og erhvervsakademierne at præcisere den udmeldte rammesætning af anvendelsen af finanslovsmidlerne til FoU (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2012). Notatet indeholder en præsentation af Frascati-manualens definitioner og peger på aktivitetstyper inden for institutionernes arbejde med viden, der falder hhv. inden for og uden for Frascati-manualen. I notatet sondres der mellem aktiviteter, som professionshøjskolerne kan anvende midlerne til, og aktiviteter, som midlerne ikke bør anvendes til. Hvad angår sidstnævnte, drejer det sig om aktiviteter som omsætning af ny viden i nyt uddannelsesindhold, videnformidling til professioner og erhverv via undervisning mv.

I notatet ligger endvidere en sondring mellem de forskellige aktiviteter, der indgår som led i det samlede vidensarbejde i form af 1) kapacitetsopbygning, 2) selve den videnskabende proces samt 3) vidensomsætningen. Heri ligger samtidig en forståelse af, at kapacitetsopbygning, herunder udvikling af kompetencer til at varetage forsknings- og udviklingsopgaver og udvikling af samarbejdsmodeller og opbygning af relationer, som kan danne ramme for vidensamarbejde med profession/erhverv og forskningsinstitutioner, er en forudsætning for den videnskabende proces og vidensomsætning.

Definition af forskning og udvikling

OECD's Frascati-manual definerer forskning og udvikling som skabende arbejde foretaget på et systematisk grundlag for at øge den eksisterende viden samt udnyttelsen af denne viden til at udtænke nye anvendelsesområder.

Fælles for al FoU-aktivitet er, at den skal indeholde et nyhedselement. Forskning og udvikling kan opdeles i hhv. grundforskning, anvendt forskning og udvikling.

Grundforskning

Grundforskning er eksperimenterende eller teoretisk arbejde med det primære formål at opnå ny viden og forståelse uden nogen bestemt anvendelse i sigte.

Anvendt forskning

Anvendt forskning er eksperimenterende eller teoretisk arbejde, som primært er rettet mod bestemte anvendelsesområder.

Udvikling

Udvikling er systematisk arbejde baseret på viden opnået gennem forskning og praktisk erfaring med det formål at frembringe nye eller væsentligt forbedrede materialer, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriets hjemmeside.

3.3 De formelle krav til arbejdsdeling og samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter

Ser vi nærmere på det formelle styringsgrundlag, er der umiddelbart lagt op til en arbejdsdeling, hvor universiteterne skal bedrive forskning indtil højeste internationale niveau (grundforskning, anvendt forskning og udvikling), mens professionshøjskolerne skal varetage en praksisnær og anvendelsesorienteret forsknings- og udviklingsopgave, jf. nedenstående tekstboks. Det fremgår endvidere af lovgrundlaget, at universiteterne har forskningsfrihed.

I modsætning til tidligere er der nu en højere grad af overlap imellem professionshøjskolernes og universiteternes opgaver, idet loven fra 2014 kan ses som et endeligt skridt væk fra nedsivningsmodellen, hvor viden blev produceret på universiteterne, blev reproduceret på professionshøjskolerne og omsat i erhverv og professioner. Af lovbemærkningerne til lovændringen fremgår det således:

Konsolideringen omfatter en tydeliggørelse af forventninger og krav til, at professionshøjskolerne som regionale uddannelses- og videninstitutioner med nationalt og internationalt udsyn har til opgave at indsamle, bearbejde og formidle samt at producere relevant anvendelsesorienteret viden inden for og på tværs af institutionens uddannelsesfaglige områder i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, øvrige uddannelses- og videninstitutioner og det omgivende samfund.³

Ser vi specifikt på de formelle krav til samarbejde, fremgår det af § 5 i bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, at professionshøjskolernes varetagelse af praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter skal ske i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, øvrige uddannelses- og videninstitutioner og det omgivende samfund (LBK nr. 936 af 25.8.2014.). I lovbemærkningerne til lovændringen i 2014 er det udspecificeret til, at ”professionshøjskolernes aktive involvering i relevante praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter forventes at foregå i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked og i vidt omfang i konkrete samarbejder med eksisterende forskningsmiljøer på universiteter og øvrige forskningsinstitutioner.”

Universiteterne har, som det fremgår af boksen nedenfor, en forpligtigelse til at medvirke til at sikre, at den nyeste viden inden for relevante fagområder gøres tilgængelig for videregående uddannelse uden forskning. Der er dog intet lovfæstet krav om, at universiteterne skal samarbejde med professionshøjskolerne om gennemførelse af FoU.

I maj 2016 underskrev Danske Universiteter og Danske Professionshøjskoler aftalepapiret *Forsknings- og udviklingskompetencer på professionshøjskolerne*. Af dette fremgår, at professionshøjskolerne og universiteterne vil arbejde på at sikre et styrket samarbejde og øget videndeling mellem professionshøjskoler og universiteter om ph.d.-uddannelse målrettet professionshøjskolernes uddannelser. FoU-aktiviteter er ikke omtalt i papiret.

³ Lovbemærkninger til Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser, lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, lov om medie- og journalisthøjskolen og lov om friplads og stipendium til visse udenlandske studerende ved erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, fremsat den 13. november 2013 af ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelser (Morten Østergaard).

Den formelle arbejdsdeling

Bekendtgørelse af lov om universiteter (universitetsloven)

§ 2. Universitetet har til opgave at drive forskning og give forskningsbaseret uddannelse indtil *højeste internationale niveau* inden for sine fagområder. Universitetet skal sikre et ligeværdigt samspil mellem forskning og uddannelse, foretage en løbende strategisk udvælgelse, prioritering og udvikling af sine forsknings- og uddannelsesmæssige fagområder og udbrede kendskab til videnskabens metoder og resultater.

Stk. 2. Universitetet har *forskningsfrihed*. Universitetet skal værne om universitetets og den enkeltes forskningsfrihed og om videnskabsetikken.

Stk. 3. Universitetet skal samarbejde *med det omgivende samfund* og bidrage til udvikling af det internationale samarbejde. Universitetets forsknings- og uddannelsesresultater skal bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i samfundet. Universitetet skal som central viden- og kulturbærende institution udveksle viden og kompetencer med det omgivende samfund og tilskynde medarbejderne til at deltage i den offentlige debat.

Stk. 4. Universitetet kan med grundlag i sin forskning udføre opgaver for en minister efter aftale med denne, jf. dog § 33, stk. 2.

Stk. 5. Universitetet skal medvirke til at sikre, at den nyeste viden inden for relevante fagområder gøres tilgængelig for videregående uddannelse uden forskning.

Kilde: LBK nr. 261 af 18.3.2015. Bekendtgørelse af lov om universiteter (universitetsloven) og LBK nr. 936 af 25.8.2014. Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser.

Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser

§ 3 Professionshøjskolerne har til opgave at udbyde og udvikle videregående uddannelse og at varetage *praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter* og herigennem aktivt medvirke til, at ny viden tilvejebringes og bringes i anvendelse i såvel den private som den offentlige sektor.

§ 5. Professionshøjskolen skal med udgangspunkt i sit uddannelsesudbud varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, *øvrige uddannelses- og videninstitutioner* og det omgivende samfund.

Stk. 2. Forsknings- og udviklingsaktiviteterne har til formål at tilvejebringe ny viden og konkrete løsninger på udfordringer inden for de erhverv og professioner, som professionshøjskolens uddannelser er rettet mod.

3.4 Finansiering af FoU-aktiviteter

I 2013 blev der for første gang afsat selvstændige midler på finansloven til FoU på professionshøjskolerne. Her modtog professionshøjskolerne en årlig finanslovsbevilling på 273 mio. kr., som siden er videreført (og som i 2017 udgjorde 276 mio. kr.). Dertil kommer eksterne finansieringskilder i form af konkurrenceudsatte midler, som tilsammen udgjorde godt 118 mio. kr. i 2016. Til sammenligning fik universiteterne i 2015 og 2016 ca. 9,7 mia. kr. i basistilskud til forskning samt ca. 7 mia. kr. i eksterne midler (Nyt fra Danmarks Statistik, 29. januar 2016, Nr. 44, Universiteternes Statistiske Beredskab, 2015).

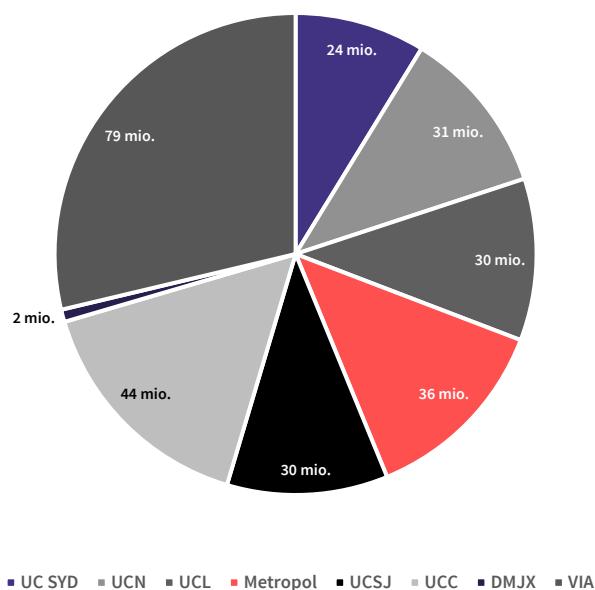
I perioden op til finanslovsbevillingen var mulige midler til finansiering af udviklingsaktiviteter på professionshøjskolerne:

- Politisk afsatte midler til formålet (globaliseringsmidler, tidsbegrænset i 2007-12)
- Eksterne midler, herunder puljemidler som fx EU-midler og regionale midler, medfinansiering fra eksterne deltagere og indtægtsdækket virksomhed
- Uddannelsesstatemetertilskud.

Ser vi nærmere på fordelingen af forsknings- og udviklingsmidlerne på professionshøjskolerne, er der, som det fremgår af figur 1, forskel på, hvor mange midler den enkelte professionshøjskole har til rådighed. Fordelingen følger en fastsat fordelingsnøgle, hvor størstedelen af midlerne fordeles baseret på årsværksaktivitet, mens en mindre del fordeles til professionshøjskoler med lærer- og pædagoguddannelser (også på basis af årsværksaktiviteten).

FIGUR 3.1

Fordeling af finanslovsmidler til FoU på professionshøjskolerne i 2017

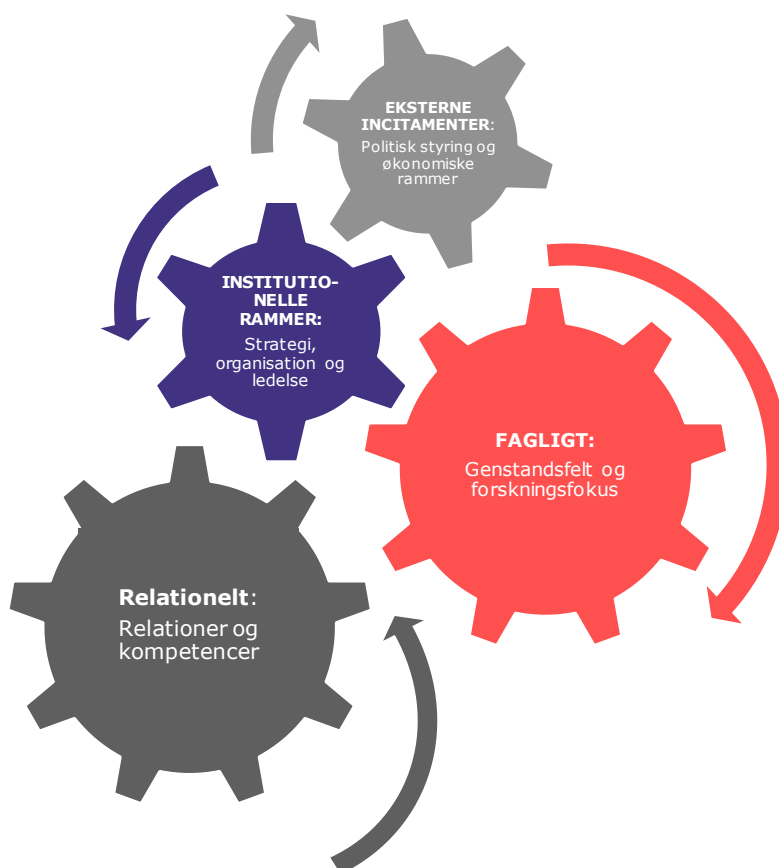
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2017

4 Status på samarbejdet, 2017

Der findes ikke fastlagte modeller for, hvordan samarbejdsrelationerne mellem professionshøjskolerne og universiteterne skal være, eller hvordan universiteterne skal bidrage til de FoU-aktiviteter, som foregår på professionshøjskoler, eller vice versa. På baggrund af interviewundersøgelsen har vi identificeret fire dimensioner, som har betydning for professionshøjskolerne og universiteternes samarbejde om FoU-aktiviteter, jf. nedenstående figur.

FIGUR 4.1

Illustration af dimensioner med betydning for samarbejdet om FoU-aktiviteter

For det første afhænger det gode samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne i høj grad af kollegiale relationer mellem medarbejdere på de institutioner, der skal samarbejde. For det andet har det faglige genstandsfelt og forståelsen af, hvad det er for en type viden, der skal pro-

duces i samarbejdet, stor betydning for FoU-samarbejdet. For det tredje udgør de organisatoriske rammer for aktiviteterne en vigtig forudsætning for et vellykket samarbejde mellem institutionerne. Endelig spiller eksterne incitamenter, herunder fx økonomiske rammer for samarbejdet, også en vigtig rolle. I det følgende vil vi, på baggrund af de gennemførte interview, beskrive de fire dimensioner nærmere.

4.1 Kollegialt: relationer og kompetencer

Et af de vigtigste elementer i samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne er relationerne mellem de ansatte på institutionerne og deres forståelse af hinandens kompetencer.

4.1.1 De personlige relationer er altafgørende

Alle professionshøjskolerne har siden finanslovsbevillingen fra 2013 arbejdet på at få formelle samarbejdsaftaler i stand med universiteterne. Der er delte meninger om værdierne af de formelle samarbejdsaftaler blandt informanterne fra professionshøjskolerne og universiteterne. De formelle samarbejdsaftaler er uden tvivl et udtryk for den ledelsesopbakning, der er i begge organisationer, og bliver af nogle set som en nødvendighed. Men repræsentanter for både professionshøjskolerne og universiteterne fremhæver, at det ikke er her, det reelle samarbejde opstår:

Glem modeller og samarbejdsaftaler – det er det konkrete arbejdsfællesskab og interessen for at løse et problem sammen, som gør en forskel. Der er vi nok gået den forkerte vej både som professionshøjskole og som sektor, for vi har i en opstartsperiode i meget høj grad prioriteret de formelle samarbejder og netværk, men det er der ikke kommet så meget ud af. Jeg siger ikke, at det ikke har haft nogen værdi, men jeg kan bare se, at vi har brugt rigtig meget tid på at få forhandlet generelle samarbejdsaftaler med universiteter, som der bare ikke er kommet så meget ud af.'

FoU-chef

Relationer og netværk er jo helt centrale. Det, at sektoren i større og større omfang også rekrutterer folk, der har været forskningsaktive, inden de kom, og har netværk med sig ind, også i universitære sammenhænge, gør på den daglige operationsbasis, at tingene bliver smidigere.

FoU-chef

Hvis du spørger mig om, hvordan det [forskningsprojektet] er blevet til, så handler det meget om personlige relationer. Jeg har fået etableret rigtig gode relationer til ledelsen på de to professionshøjskoler. Og det er helt det samme, som det handler om ude i praksis; hvis ikke du får etableret de gode relationer i praksis, så kommer du aldrig nogen- sinde nogen vegne.

Universitetsansat

Det personbårne er samtidig en skrøbelig konstruktion. Der er flere fortællinger i vores interviewundersøgelse om medarbejdere på professionshøjskolerne, der har haft et godt samarbejde med en specifik forsker på universitetet, men hvor samarbejdet og tilknytningen til et bestemt fakultet er røget, når den pågældende forsker ikke længere er på fakultetet. En uddannelsesleder udtaler:

Det bliver skrøbeligt, når vi er ovre i det personbårne. Vi hører tit fra undervisere, at de samarbejder med den her forsker, og så flytter forskeren, og så knækker samarbejdet til den afdeling på et universitet.

Uddannelsesleder

Det personbårne er dog en præmis i alle samarbejder – ikke blot i forskningssamarbejder. Der er måder at mindske personafhængigheden på, fx at sikre deltagelse af flere medarbejdere i forskningsprojekter og at sikre en organisatorisk forankring af alle samarbejdsprojekter, som også er noget, professionshøjskolerne prioriterer.

4.1.2 Ph.d.-samarbejdet som vej til personlige relationer

Generelt har den store satsning på professionshøjskolerne været at satse på at samarbejde med universiteterne om at uddanne flere ph.d.er. Ministeriet anerkender og betoner da også i den vejledende skrivelse om rammesætning af finanslovsmidlerne fra oktober 2012, at kapacitetsopbygning, herunder forskeruddannelse, anses som den første naturlige fase i professionshøjskolerne arbejde med FoU (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2012). Særligt inden for fagmiljøer, hvor der var begrænset samarbejde før, har ph.d.-samarbejdet været det første spadestik til et samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne. Og ph.d.-samarbejdet anses også af FoU-cheferne og medarbejderne på universiteterne som essentielt i forhold til at skabe grobund for et videre samarbejde:

Det har været den helt afgørende forudsætning, og det er helt banalt: Man har nogle ph.d.-studerende, som man vejleder, og så får man altså et naturligt samarbejde. Der kommer noget spinoff af dét. Så lærer man jo de folk [de ph.d.-studerende] at kende, og så laver man noget mere med dem, fuldstændig som for universiteterne, hvor de dygtige fortsætter i en forskerkarriere i et eller andet omfang. Så det helt afgørende strategiske virkemiddel i min del af uddannelsesforskning har været den del dér.

Universitetsansat

Det helt reelle spinoff for mit vedkommende er, at man knytter kontakter, og så gror tingene ligesom derudaf, ikke? Det viser sig jo så, når de har gennemført en ph.d., at de er lige så dygtige som alle mulige andre med en ph.d.-grad. Det har været, strategisk set, et vigtigt virkemiddel.

FoU-chef

Som det fremgår af ovenstående citater, anses ph.d.-samarbejdet netop som et af de steder, hvor de personlige relationer og netværk opbygges.

Ud over ph.d.-samarbejdet, så viser interviewene, at der har været og stadig er eksempler på samarbejder, som mere har karakter af opkvalificering af medarbejderne på professionshøjskolerne end deciderede forskningssamarbejder. Et eksempel er forskningsværkstederne, som RUC gennemfører for UCSJ:

Vi etablerede ret hurtigt det, der hedder Forskningsværksteder, hvor det var undervisere fra professionshøjskoler, som kom med de udviklingsprojekter, som de var i gang med i forbindelse med deres ansættelse på professionshøjskolen. De kom fra mange forskellige uddannelser og mødtes om de her teoretiske, metodemæssige og designmæssige løft i projekterne. [...] For de undervisere, der ikke havde en akademisk uddannelse, eller hvor deres akademiske uddannelse lå meget langt tilbage, var det jo et brushup, og så fik de jo også rigtig meget ud af, at de diskuterede med hinanden i projektgrupperne.

Universitetsansat

Med tiden fylder disse samarbejder, som primært har fokus på kapacitetsopbygning, dog mindre og mindre. Det varierer dog meget fra professionshøjskole til professionshøjskole, hvor langt man er i processen med kapacitetsopbygning.

Forskeruddannede medarbejdere giver øget kendskab til forskningsmetode

Nogle af de interviewede ansatte fra universiteterne oplever, at den øgede andel af medarbejdere på professionshøjskolerne med en ph.d.-grad er med til at øge kendskabet til forskningsmetode på professionshøjskolerne, hvilket er med til at lette samarbejder om FoU-aktiviteter mellem universiteter og professionshøjskoler og øge udbyttet. En af de universitetsansatte udtaler:

Jeg kan sagtens mærke, at de ph.d.er, som kommer fra et universitet, har været igennem en bachelor- og kandidatgrad, hvorfor de ved en hel del om forskningsmetode og vidensteori. Det er ikke tilfældet for dem, der har en uddannelse fra en professionshøjskole, for de har af gode grunde ikke lagt vægt på det, men det skulle gerne være tilendebragt med ph.d.ens afslutning. Det betyder også, at dem, jeg har mest udbytte af at samarbejde med, gennemgående er dem, som har den der formelle forskeruddannelse.

Universitetsansat

Der er dog stor variation i interviewpersonernes erfaringer. Mens kendskab til forskningsmetode vægtes højt af nogle, vægter stor faglig viden eller indsigt i et specifikt område højere i andre sammenhænge. En medarbejder på en af professionshøjskolerne udtaler således:

Det er, som om universitetsverdenen er ved at få øjnene op for, at det, der sker i [FoU-projekt], på visse områder er på højde [med universitetet] kvalitetsmæssigt. Men det er forskellige områder, som vi hver især beskæftiger os med.

Medarbejder på professionshøjskole

4.1.3 Leger lige børn bedst?

En af de ting, som fremhæves i interviewene, er lillebror-storebror-forholdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne. Medarbejdere og ledere på professionshøjskolerne oplever, at nogle forskere fra universiteterne ikke ønsker et samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter, eller at de ikke anser de kompetencer, som professionshøjskolerne medarbejdere bidrager med i samarbejdet, som tilstrækkelige:

Der kan nogle gange godt være den attitude, at ”du kun kan være med i forskningsgruppen, hvis du er forskeruddannet”. Jeg kan godt forstå, at de [universitetsforskerne] ikke gider samarbejde med os, hvis vi slet ikke har nogen forskeruddannede med, men hvis man har én, som man med rimelighed kan sige, er på seniorforskerniveau, der så har en kollega med, og så får at vide, at den kollega ikke kan deltage i forskergruppemøder – den forståelse af, hvem der kan sidde med om bordet, er ikke hensigtsmæssig. Så på den ene side skal vi have noget at skyde med i forhold til kompetencer og ideer, og kigger vi tilbage på de sidste fem år, så har vi nok ikke altid haft det. Men den situation har ændret sig nu.

FoU-chef

Der er også en bevidsthed fra universiteternes side om lillebror-storebror-forholdet. En universitetsforsker udtaler således:

Vi kan sagtens blive enige om metode og sådan noget. Jeg tror, at der er nogle fra universiteterne, der har berettigede og ikke-berettigede opfattelser af, at der kun er ét sted, hvor der foregår forskning: Det er på et universitet. Der har blandt nogle været en holdning om, at nu lukker vi posen op for noget, der kun i mindre grad kan blåstemples som rigtig grundforskning.

Universitetsansat

Hvor udbredt ovenstående udfordring er, er ikke muligt at sige noget entydigt om. Det er dog vores indtryk fra interviewene, at udfordringen var markant større for nogle år tilbage, men erfaringerne er blandede. Nogle FoU-chefer har været frustrerede over den arbejdsdeling, der nogle gange ender med at være i projekterne, hvor professionshøjskolerne i nogle tilfælde udelukkende betros opgaven med kontakt til praksis. Det opleves som frustrerende af professionshøjskolerne, hvis de oplever en sådan uhensigtsmæssig asymmetri i samarbejdet. På et samfundsmæssigt plan betyder det dog også, at de positive spinoffs, som der kunne være af, at underviserne får et tættere kendskab til forskningen på området og forskningsmetoden, langt hen ad vejen risikerer at udeblive. Der er dog også i interviewene med medarbejdere fra professionshøjskolerne og universiteterne flere eksempler på, at når først det konkrete samarbejde kommer i gang, så mindskes udfordringen:

Jeg synes personligt, at dem, som jeg har arbejdet meget sammen med på SDU, var meget åbne og rigtig gerne ville samarbejde, men det er os, der har taget kontakten. Det er ikke den anden vej rundt. Men som sagt, så synes jeg, at når man først er inde i varmen, så er der ikke noget.

Medarbejder på professionshøjskole

Det der spørgsmål om forskel med hensyn til kompetencer rejser sig ikke længere. Vi har fundet en god arbejdsdeling, og vi udnytter hinandens styrker og får øjnene op for ny viden derved.

Medarbejder på professionshøjskole

4.1.4 Kombinationsstillinger, centerdannelser og konsortier som vej til styrkede relationer?

I interviewene bliver der peget på bl.a. kombinationsstillinger, centerdannelser og konsortier som mulige måder at styrke relationerne mellem medarbejderne på universiteterne og professionshøjskolerne på.

Med kombinationsstilling menes en stilling, hvor en given medarbejder fordeler sin arbejdstid på hhv. professionshøjskolen og universitetet og dermed har sin daglige gang begge steder. Flere professionshøjskoler er begyndt at arbejde med kombinationsstillinger, mens andre er i dialog med konkrete universiteter. Fordelen ved kombinationsstillingerne er, at medarbejderen opbygger et kendskab til og netværk i begge organisationer. Samtidig opfattes kombinationsstillinger af nogle FoU-chefer som en måde at fastholde eller tiltrække stærke forskerprofiler på, da det giver medarbejderen mulighed for at bevare tilknytningen til universitetet. Udfordringen ved kombinationsstillinger er dog, at de kræver meget af ledelsen på begge institutioner og ikke mindst af den pågældende medarbejder for at få det til at fungere.

Hvad angår centerdannelser, handler det om oprettelse af faglige centre, som går på tværs af en given professionshøjskole og et universitet. På UCL har man fx i samarbejde med SDU oprettet Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL). Et andet eksempel er Nationalt Center for Skoleforskning (NCS), som er oprettet i et samarbejde mellem DPU, Aarhus Universitet og VIA i 2016. Der er forskellige oplevelser af udbyttet af sådanne centerdannelser. Nogle fremhæver, at en centerdannelse kan udgøre en god ramme for samarbejde om konkrete projekter. Andre peger på, at centerdannelser også ofte kræver et stort ledelsesfokus. Centerdannelser kan samtidig antage mange forskellige former, hvorfor det ikke er muligt entydigt at konkludere, at centerdannelser generelt er gode for samarbejdet om FoU-projekter. Det fremgår dog af interviewene med universitetsansatte, at de i nogle tilfælde har oplevet centerdannelse som en god ramme for samarbejdet med professionshøjskolerne.

Konsortier, i det omfang der er tale om konsortier, som samarbejder om konkrete forskningsprojekter, forventes ifølge FoU-cheferne at spille en større rolle fremadrettet, fordi de netop har fokus på konkrete forskningssamarbejder.

4.1.5 Fremmere og barrierer med hensyn til relationer og kompetencer

Vores analyse viser, at følgende udgør fremmere og barrierer med hensyn til relationer og kompetencer:

- Personbårne relationer er centrale og kan være med til at fremme et godt samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne. De kan dog være vanskelige at etablere, og de er samtidig skrøbelige.
- Professionshøjskolerne har i de senere år ansat flere ph.d.er og igangsat flere ph.d.-forløb. Det har været med til at styrke samarbejdet med hensyn til personlige relationer og forskningskompetence, da ph.d.erne har netværk på universiteterne.
- Der er mange gode eksempler på samarbejder, men professionshøjskolerne oplever ofte, at de selv skal opsøge samarbejdet, samt at det ikke altid er et ligeværdigt og symmetrisk samarbejde. Det kan fx være en barriere for samarbejder, hvis ikke der er en god arbejdsdeling, hvor alle parter er involverede i FoU-samarbejdet på en måde, som opleves som ligeværdig.
- Kombinationsstillinger og centerdannelser *kan* være med til at fremme gode samarbejder, men kan også være ressourcekrævende, og der er forskellige oplevelser af og erfaringer med, i hvilken grad de bidrager til at fremme et godt samarbejde om FoU-aktiviteter.

4.2 Fagligt: genstandsfelt og forskningsfokus

Relationer og kompetencer gør ikke det hele. Det er vigtigt, at der er et genstandsfelt at samarbejde om og en fælles forståelse af, hvad det er for en viden, der skal produceres i samarbejdet.

4.2.1 Hvorfor overhovedet samarbejde?

I interviewene med medarbejdere og ledere på professionshøjskoler fremhæves en række fordele ved at indgå i samarbejde med universiteterne, herunder at det bidrager til en kvalificering af videniveau blandt medarbejdere, bl.a. fordi medarbejderne får adgang til et etableret forskningsmiljø på universiteterne, og deres aktive deltagelse i FoU medvirker til, at de løbende bliver fagligt opdateret med hensyn til den nyeste viden fra national og international forskning, ligesom kendskabet til forskningsmetode og -teori ofte styrkes. Samarbejdet med universiteterne kan altså styrke videnbaseringen af FoU-aktiviteter og dermed også være med til at fremme, at medarbejdernes deltagelse i FoU bidrager til at styrke uddannelsernes kvalitet og relevans.

Ofte bliver det stillet op, som om det primært er professionshøjskolerne, der har brug for universiteterne, og ikke omvendt. Der er dog blandt de interviewede universitetsfolk også en forståelse for, at der er tale om et gensidigt forhold. Universitetsfolkene anerkender, at medarbejderne på professionshøjskolerne har et kendskab til og netværk i praksis, som er essentielt for de FoU-projekter, der samarbejdes om. Fx er dette netværk vigtigt, når man gennemfører større lodtrækningsforsøg, hvor de deltagende parter fra praksis skal fastholdes i projektet over længere tid. Samarbejdet giver desuden også forskerne på universiteterne mulighed dels for at udbrede deres forskningsviden til praksis, dels for at få forskning ind i uddannelserne af de fagprofessionelle. En universitetsforsker udtaler fx:

Det er sådan set vores udgangspunkt at præge de folk, der på et eller andet tidspunkt skal undervise vores børn i naturvidenskab, og vi har dermed en mulighed for at skabe den sammenhæng i uddannelsessystemet, som vi efterlyser.

Universitetsforsker

Universitetsrepræsentanterne fremhæver også kendskab til problemstillinger i praksis med forskningsmæssigt potentiale som en fordel ved samarbejdet. Endvidere fremhæver medarbejdere på både professionshøjskolerne og universiteterne – særligt inden for det pædagogiske område – nødvendigheden af at samarbejde for at skabe en kritisk masse, da de enkelte forskningsmiljøer i Danmark på nogle forskningsområder ofte er meget små.

4.2.2 Fælles mål og genstandsfelt

I modsætning til universiteterne, som har forskningsfrihed, er det fastslået i loven fra 2014, at professionshøjskolerne skal ”varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter og herigennem aktivt medvirke til, at ny viden tilvejebringes og bringes i anvendelse i såvel den private som den offentlige sektor”. (§ 1 i LBK nr. 936 af 25.8.2014). Endvidere fremhæves det i lovtæksten, at ”forsknings- og udviklingsaktiviteterne har til formål at tilvejebringe ny viden og konkrete løsninger på udfordringer inden for de erhverv og professioner, som professionshøjskolens uddannelser er rettet mod”, og at dette skal ske ”i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, øvrige uddannelses- og videninstitutioner og det omgivende samfund”.

Dette stiller nogle naturlige krav til, hvilken type FoU-projekter som professionshøjskolerne skal varetage og dermed også samarbejde med universiteterne om:

- Aktiviteterne skal tage afsæt i konkrete udfordringer i de erhverv og professioner, professionshøjskolernes uddannelser er rettet mod.
- Aktiviteterne skal være anvendelsesorienterede og bidrage med konkret viden og konkrete løsninger.
- Aktiviteterne skal foregå i samspil med praksis og øvrige uddannelses- og videninstitutioner.

Der er selvfølgelig et rum for fortolkning af selve lovteksten og øvrige udmeldinger fra ministeriet, så hvor grænserne i praksis går med hensyn til, hvilke projekter professionshøjskolerne skal søsætte, beror på en vurdering. Professionshøjskolerne har da også i de senere år arbejdet sig frem mod en intern definition af, hvad der er hhv. anvendt forskning, udviklingsarbejde, innovationsopgaver og konsulentytelser, og udviklet kriterier for vurderinger af FoU-projekter. Der er dog nogle rammer for professionshøjskolernes FoU-aktiviteter, og det handler dermed om at finde samarbejdspartnere på universiteterne, som har samme forståelse:

Når vi skal have vores universitetsfolk og professionshøjskolefolk til at arbejde sammen, handler det om, at vi får etableret en fælles forståelse af, hvilken opgave det er, der skal løses, og samtidig respekterer hinandens ekspertise.

Universitetsansat

Dem, vi samarbejder allerbedst med, er dem, der tør melde sig ind i kampen og tør gøre en forskel, for så er man jo også derude, hvor man ikke kan holde sig på afstand af implementering. Der er nogle på universiteterne, som gerne vil forholde sig kritisk til systemet. Men det kan vi ikke, hvis formålet er at understøtte praksis. Så må vi se på, hvordan vi inden for systemet kan forsøge at bringe noget i anvendelse og se på effekten af det. Der kan vi ikke tåle at have samme armslængdeprincip.

FoU-chef

Det er altså vigtigt for professionshøjskolerne, at de forskere, som de samarbejder med, har en vis grad af pragmatisme med hensyn til at bidrage til konkrete løsninger inden for de rammer, der eksisterer. Derudover oplever professionshøjskolerne også ofte, at forskere fra universiteterne kan have et andet fokus, som ikke i samme grad tager udgangspunkt i den bundne opgave, som de står med, hvor de skal være anvendelige og løsningsorienterede i forhold til de professioner, som professionshøjskolerne uddanner sig mod.

Meget forsimplet kan man opdele forskningstilgange i to: en erkendelsessøgende tilgang og en anvendelsesorienteret tilgang, hvor professionshøjskolerne i kraft af deres lovgrundlag er forpligtede til at anlægge en anvendelsesorienteret tilgang i deres FoU-aktiviteter, om end det naturligvis ikke er ensbetydende med, at det er denne tilgang, som er fremherskende i alle faglige miljøer. I og med at vi ikke har foretaget en repræsentativ undersøgelse blandt medarbejdere på professionshøjskolerne og universiteterne, er det ikke muligt at sige noget om, hvor udbredt de to tilgange er. En kortlægning af dansk uddannelsesforskning gennemført af DAMVAD for Forum for Koordination af Uddannelsesforskning viser, at der inden for uddannelsesforskningen er en større udbredelse af erkendelsessøgende interesse blandt forskere på universitetet (54 %) sammenlignet med professionshøjskolerne (25 %) (Forum for Koordination af Uddannelsesforskning, 2014). Omvendt karakteriserer 68 % af uddannelsesforskerne på professionshøjskolerne deres forskning som primært styret af en anvendelsesorienteret interesse mod 33 % på universiteterne. Der er selvfølgelig forskel på de forskellige forskningsområder, men dette giver dog en indikation af, at der kan være et clash med hensyn til forskningstilgange. Med det sagt, så oplever de fleste medarbejdere og ledere, at det inden for de fleste forskningsområder ikke er et problem at finde samarbejdspartnere.

En universitetsansat påpeger dog, at denne forskel i erkendelsessøgende og anvendelsesorienteret forskning ikke må føre til en misforstået arbejdsdeling mellem professionshøjskoler og universiteter, hvor professionshøjskolerne står for det anvendelsesorienterede, mens universiteterne kun arbejder med grundforskning:

Jeg ved godt, at nogle professionshøjskoler har forsøgt at positionere sig som dem, der tager sig af den klinisk relevante forskning, og universiteterne som nogle, der står for grundforskning. Den distinktion giver jeg ikke meget for. Jeg tænker ikke, at man kan lave en distinktion i forskellige typer af viden og forskning og overføre den til en institutionel opdeling.

Universitetsansat

En anden ting, som spiller ind på målsætninger med samarbejdet om FoU-aktiviteter, er de forskelle, der er med hensyn til, hvad hhv. universiteterne og professionshøjskolerne bliver målt på fra centralt hold:

Universiteterne har en klar agenda om, at det skal munde ud i konkrete publikationer – conferencebidrag, artikel etc. For mange praktikere og forvaltninger er det ikke de produkter, de efterspørger. De har en meget mere pragmatisk tilgang til udbyttet af et forskningsprojekt.

Medarbejder på professionshøjskole

Selvom professionshøjskolerne også har fokus på publikationer i anerkendte tidsskrifter mv., er kravene til den enkelte universitetsforsker og det enkelte forskningsmiljø større. Det gælder bl.a. krav til ekstern finansiering og krav til publicering.⁴ De forskellige krav, som der naturligt er, kan have en betydning for fokus i samarbejdet.

4.2.3 Fremmere og barrierer med hensyn til genstandsfelt og forskningsfokus

Vores analyse viser, at følgende udgør fremmere og barrierer med hensyn til genstandsfelt og forskningsfokus:

- Forskningen på universiteterne har i nogle tilfælde et andet genstandsfelt end det, professionshøjskolerne qua deres lovgrundlag skal fokusere på i deres FoU-aktiviteter. På nogle fagområder fokuserer universiteterne mere på erkendelsessøgende forskning end anvendelsesorienteret forskning, hvilket fx er tilfældet inden for uddannelsesforskning. Dette kan udgøre en barriere for samarbejder med professionshøjskoler, som er forpligtede til at fokusere på anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter.
- Universiteter og professionshøjskoler har trods deres forskellige fokus hver især gode grunde til at samarbejde med hinanden: For professionshøjskolerne kan samarbejde med universitetsforskere ofte styrke videnbaseringen af FoU-aktiviteterne og øge kendskabet til relevante forskningsmetoder og teori. For universitetsforskerne kan samarbejder være med til at afdække anvendelsesorienterede problemstillinger med forskningspotentiale, og de kan være med til at fremme, at der bliver skabt en bedre forbindelse mellem professionerne og forskningen i det hele taget.
- Universiteter og professionshøjskoler bliver ikke målt på de samme ting og har derfor i nogen grad forskellige formål med at indgå i samarbejder om FoU-aktiviteter. Fx kan fokus potentielt

⁴ Tilvækst i universiteternes basismidler fordeles bl.a. på baggrund af produktionen af videnskabelige publikationer målt på den bibliometriske forskningsindikator, jf. *Aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om ny model for fordeling af basismidler til universiteterne.*

forskydes væk fra de udfordringer, de fagprofessionelle står med ude i professionerne, hvis formålet er at publicere i internationale tidsskrifter.

4.3 Institutionelle rammer: strategi, organisation og ledelse

FoU-aktiviteterne foregår ikke i et vakuum, men i organisationer, der på forskellig vis opstiller rammer for aktiviteterne og ikke mindst samarbejdet mellem de to sektorer. Interviewene med medarbejderne på professionshøjskolerne og universiteterne peger på forskellige tiltag, der er gjort på institutionelt niveau for at styrke samarbejdet, herunder indgåelse af samarbejdsaftaler og deltagelse i konsortier og opkvalificering af ledere.

4.3.1 Strategi, retning og udførelse af institutionsledelse varierer

Interview med FoU-cheferne samt en gennemgang af strategier og organisationsdiagrammer viser, at der er stor variation med hensyn til, hvilke rammer den øverste ledelse på professionshøjskolerne har sat for FoU på professionshøjskolerne. Disse overordnede ledelsesmæssige strategier og prioriteringer har betydning for samarbejdet med universiteterne. På nogle professionshøjskoler har man søgt om midler fra eksterne fonde, hvor det har været et krav fra fondenes side, at aktiviteterne gennemføres i tæt samarbejde med universiteter og med strenge krav til forskningshøjden. Dette har ofte krævet målrettet styring og fokusering af FoU-aktiviteterne. Andre steder har man i stedet fokuseret på at gennemføre selvstændige undersøgelser for de FoU-midler, man har til rådighed. Set fra et medarbejderperspektiv kan der på baggrund af analysen være fordele og ulemper forbundet med begge tilgange eller forskellige varianter af disse. De store forskningstunge projekter kan af nogle professionsorienterede medarbejdere opleves som snævert fokuserede, mens FoU-aktiviteter med mindre forskningstynge omvendt kan kritiseres for ikke i samme grad at have karakter af reelle forskningsaktiviteter. Det billede, der står tilbage, er dog, at der er væsentlige forskelle med hensyn til, hvordan den øverste ledelse har valgt at lede FoU-aktiviteterne, hvilke typer aktiviteter den ønsker at igangsætte, og hvilke målsætninger den har for arbejdet.

4.3.2 Mindre fokus på formelle samarbejdsaftaler

Som beskrevet tidligere har alle professionshøjskoler formelle samarbejdsaftaler med et eller flere universiteter. Disse samarbejdsaftaler har særligt i den første fase haft en stor symbolsk værdi, bl.a. fordi de er et tegn på ledelsesopbakning i de to organisationer. Samtidig peger flere på vigtigheden af, at aftalerne er nødvendige, men ikke tilstrækkelige betingelser for det gode samarbejde om FoU-aktiviteter. Interviewene med FoU-cheferne på professionshøjskolerne viser, at der fremadrettet vil være mindre fokus på de formelle aftaler:

Det er en hensigtserklæring. Hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg, at de ville have gjort det alligevel. Samarbejdsaftalerne er ikke mere værd end den realpolitik, der foregår lige omkring dem.

FoU-chef

Samarbejdsaftalerne er en nødvendighed, en hygiejnefaktor. Det med, at rektorerne siger, at nu skal vi have gang i det her, og at de står med en gylden fyldepen og skriver under under stort ståhej. Det er ikke altid, at det i sig selv betyder, at der bliver fyldt noget ud inden for den samarbejdsaftale. Det skal følges til dørs længere nede i systemet. Men det er vigtigt, at der på rektorniveau er enighed om, hvor samarbejdet skal hen, men jeg kan ikke komme på eksempler, hvor samarbejdsaftalen har været den udløsende faktor i forhold til et konkret forskningssamarbejde.

FoU-chef

Dette skal ikke forstås sådan, at aftalerne ingen værdi har haft, eller at de slet ingen rolle vil have fremadrettet.¹⁰

4.3.3 Mindre fokus på finansiering af ph.d.-forløb

Da professionshøjskolerne tilbage i 2013 fik tildelt forskningsmidler, var der behov for at opbygge faglige miljøer og sikre, at medarbejderne havde de fornødne kompetencer. Selvom der var medarbejdere, der havde forskningskompetence, havde det store flertal behov for at blive klædt på til opgaven. Derfor har professionshøjskolerne, om end i varierende grad og på forskellige måder, arbejdet på kapacitetsopbygning, der har omfattet både administrative og faglige tiltag med henblik på at styrke medarbejdernes forudsætninger for at indgå i FoU-aktiviteter.

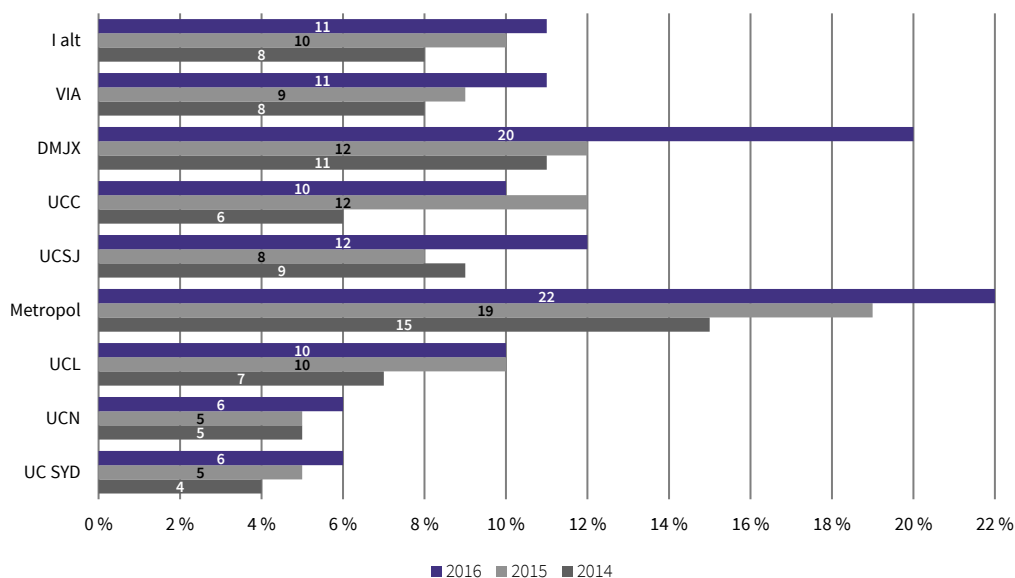
I 2015 vedtog Danske Professionshøjskoler en fælles strategi for et løft af FoU-kompetencer med et mål om, at 30 % af professionshøjskolernes undervisere skal have en ph.d.-grad i 2022 (Danske Professionshøjskoler, 2015a). Oprindeligt var dette mål 50 %, men det blev nedjusteret til 30 % i 2015 (Danske Professionshøjskoler, 2012). Det var og er et ambitiøst mål, som rektorkollegiet anser som nødvendigt, da uddannelsernes kvalitet i høj grad afhænger af undervisernes kompetencer. Et løft af FoU-kompetencerne skal således ses som et blandt flere midler til at løfte uddannelsernes kvalitet.⁵

Som det fremgår af figuren nedenfor, varierer det meget på tværs af professionshøjskolerne, hvor stor en andel af underviserne der i dag har en ph.d.-grad, fra 6% på UC SYD til 22% på Metropol.

⁵ Læs mere om koblingen mellem FoU og undervisning i EVA, 2017: *Forskning og udvikling på professionshøjskolerne som vej til uddannelseskvalitet*.

FIGUR 4.2

Andel af medarbejdere med ph.d.-grad samlet og fordelt på professionshøjskoler

Kilde: Danske Professionshøjskoler, 2017.

Et vigtigt instrument i uddannelsen af ph.d.er er ph.d.-rådsstipendierne for uddannelsesforskning, hvor hovedparten af de danske universiteter og professionshøjskoler er aktive aftaleparter. Stipendierne er i mange tilfælde kernen i større FoU-projekter med deltagere fra både universiteter og professionshøjskoler. Dette råd dækker dog kun uddannelsesforskning, og der findes ikke lignende råd for de andre uddannelsesområder, som professionshøjskolerne dækker. Professionshøjskolerne har dog på de fleste områder mulighed for i samarbejde med universiteterne at søge konkurrenceudsatte midler eller ekstern finansiering fra fx kommuner.

Generelt peger flere FoU-chefer på en række andre fordele forbundet med at øge andelen af undervisere med en ph.d.-grad. De har et netværk på universiteterne, som dels kan danne baggrund for samarbejde med universiteter, dels kan være med til at tiltrække flere undervisere med en ph.d. Undervisere med en ph.d. er endvidere vant til at arbejde med forskning inden for Frascati-manualens rammer, og de kan samtidig udgøre vigtige ressourcer med hensyn til at tiltrække konkurrenceudsatte midler. Det er på mange måder attraktivt for professionshøjskolerne, hvor flere FoU-chefer i stigende grad ønsker at arbejde med at supplere de eksisterende FoU-midler med konkurrenceudsatte midler. Til gengæld kan det være en udfordring at få forpligtet undervisere med en ph.d. fra universitetet til at skabe forandringer i de professioner, som uddannelserne er rettet mod.

Interviewene med FoU-cheferne viser, at flere professionshøjskoler generelt har ændret strategi med hensyn til igangsættelse af ph.d.-forløb. Professionshøjskolerne har i de første år brugt en betydelig del af deres finanslovsmidler målrettet FoU til netop medfinansiering af ph.d.-forløb. Fremadrettet vil professionshøjskolerne dog i endnu højere grad prioritere rekruttering af færdiguddannede ph.d.er på de områder, hvor der uddannes relevante ph.d.er. Der er flere årsager hertil. For det første koster det mange penge at uddanne en ph.d., og professionshøjskolerne får som oftest først rigtig noget ud af investeringen efter endt ph.d.-uddannelse, da en ph.d.-uddannelse netop er en uddannelse. For det andet er der ifølge FoU-cheferne også en balance imellem at uddanne de ph.d.er, professionshøjskolerne har brug for, og samtidig opbygge de faglige miljøer, som gør det

interessant for de færdiguddannede ph.d.er at blive på professionshøjskolerne efter endt uddannelse:

Det er ret vigtigt, at alle vores midler til kapacitetsopbygning ikke bare går til finansiering af ph.d.-forløb. Ellers får vi ikke opbygget et fagligt miljø, som er interessant for ph.d.erne at vende tilbage til. Det er en vigtig balance. Vi må ikke overinvestere i ph.d.er, ellers kan vi ikke skabe et attraktivt miljø, som kan fastholde dem.

FoU-chef

Det betyder dog ikke, at professionshøjskolerne ikke længere vil igangsætte ph.d.-forløb. Særligt inden for nogle fagområder, fx det pædagogiske område, hvor det er svært at finde relevante færdiguddannede ph.d.er, vil FoU-cheferne stadig prioritere at igangsætte forløb. Samtidig ønsker de også at holde denne karrieremulighed åben for medarbejdere på professionshøjskolerne. Flere af cheferne nævner dog, at de i højere grad vil prioritere at finde eksterne midler til finansiering af forløbene.

4.3.4 Ledelse af forskningssamarbejder – en ny disciplin i nye strukturer

Ledelse af FoU-aktiviteter er en ny disciplin på professionshøjskolerne, der har uddannelsesledelse som den historiske tradition og norm. Det stiller nye krav til lederne – til deres kompetence, deres lederskab og den ledelsesinformation, der skal danne grundlag for den strategiske ledelse af FoU. Det er, uanset om der er tale om en leder af en uddannelse eller en medarbejder, som får til opgave at lede et forskningsprojekt. Både medarbejdere på professionshøjskolerne og medarbejdere på universiteterne fremhæver, at netop ledelse af forskningssamarbejder i opstarten af samarbejdet til tider har udgjort en udfordring:

En anden udfordring er, at vores ledere heller ikke er forskeruddannede, så de kan også have svært ved at se, hvordan forskningen skal spille ind. De kan ikke helt se, hvordan de skal lede for at give gode betingelser for forskningen. Et eksempel er en leder, som havde foreslået, at man kunne fritage medarbejderne en uge, for at de kunne skrive en videnskabelig artikel.

Medarbejder på professionshøjskole

Det er ikke muligt at sige noget entydigt om ledernes kompetencer og forudsætninger for ledelse af FoU, hverken på tværs af professionshøjskolerne eller inden for den enkelte professionshøjskole. For det første er det forskelligt fra professionshøjskole til professionshøjskole, om forskningsopgaven og dermed ledelsen af medarbejdere, der arbejder med FoU, er forankret decentralt på uddannelserne eller i et centralt fagligt miljø. FoU er nemlig organiseret meget forskelligt på professionshøjskolerne. Man kan tale om et kontinuum fra centrale FoU-afdelinger til en kombineret decentral/central model, hvor der er en central afdeling, men hvor de FoU-aktive medarbejdere er placeret på uddannelserne, til en helt decentral model, hvor midler, ledelse og FoU-aktive medarbejdere er placeret på uddannelserne. Det betyder, at ledelsesopgaven er meget forskellig, alt efter hvordan FoU er organiseret. Det går dog igen flere steder i interviewene, at ledelse af FoU-aktive medarbejdere og af FoU-aktiviteter udgør en udfordring for gennemførelsen af FoU-aktiviteterne, herunder også den del af aktiviteterne, som vedrører samarbejde med eksterne forskningsmiljøer.

For det andet er det meget forskelligt internt på de professionshøjskoler, hvor FoU-opgaven er placeret decentralt på uddannelserne, hvor stor forskningsaktivitet der er på den enkelte uddannelse. Nogle steder fordeles FoU-midlerne efter behovet for at forske, andre steder efter antal studerende etc. Det betyder, at der på de forskellige institutter er meget forskellige budgetter for FoU og derfor

også meget stor forskel på, hvor stor en ledelsesmæssig opgave FoU reelt udgør i den enkelte le- ders opgaveportefølje. Dertil kommer, at det er vigtigt at holde sig for øje, at ledelsen af et specifikt forskningsprojekt oftest ikke er uddannelsesledernes arbejde, men varetages af en medarbejder, programleder eller FoU-leder.

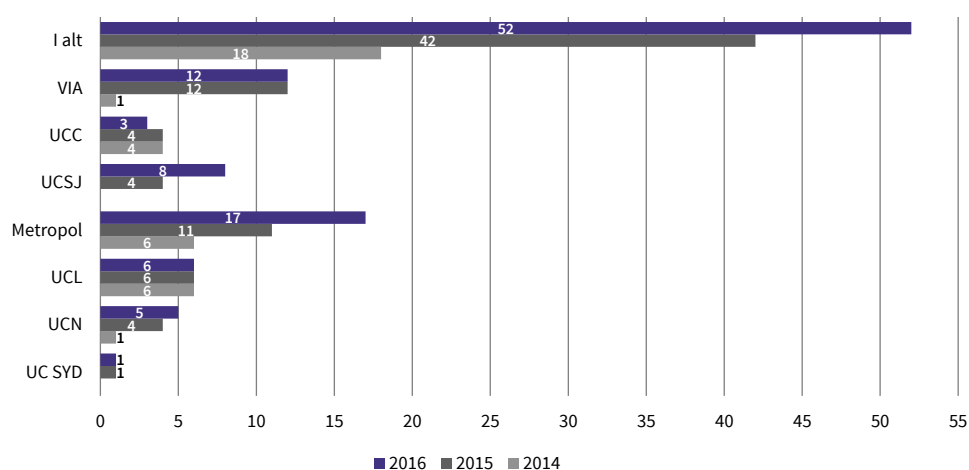
Som beskrevet ovenfor er der stor forskel på, hvordan professionshøjskolerne har organiseret ar- bejdet med FoU-aktiviteter. De steder, hvor man har centraliseret ressourcerne, har det i flere til- fælde været som led i at styrke forskningsledelsen af FoU-aktiviteterne. I tillæg til centralisering af ressourcerne har ledelserne ligeledes flere steder bevidst prioriteret udvalgte områder som led i bestræbelserne på at fokusere ressourcerne.

Ledelse af FoU i den nye stillingsstruktur – ansættelse af docenter

Et af de nyere midler til at sikre ledelse af FoU af høj kvalitet er ansættelse af docenter. Med den nye stillingsstruktur fik professionshøjskolerne fra og med 2014 mulighed for at ansætte docenter. Den nye stillingskategori kræver ”teoretisk indsigt på højt niveau om erhvervet eller professionen, således at ansøgeren er i stand til selvstændigt og innovativt at udvikle [...] og bringe ny viden i spil i forhold til udviklingen af erhvervet eller professionen”. Desuden ”lægges der afgørende vægt på dokumenteret undervisningserfaring og erfaring med undervisningsudvikling, herunder [...] formid- ling af teori og inddragelse af praksis, samt i forhold til at koble teori og praksis i relation til erhver- vet eller professionen” (bekendtgørelse om stillingsstruktur for undervisere ved erhvervsakade- mier, professionshøjskoler og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, stk. 3.2). Professionshøjsko- lerne har i de sidste par år ansat flere docenter, jf. nedenstående figur. I perioden 2014-16 har pro- fessionshøjskolerne næsten tredoblet antallet af docenter. Dette er sket dels ved at forfremme ek- sisterende medarbejdere, dels ved ny-rekrutteringer.

FIGUR 4.3

Antal docenter samlet og fordelt på professionshøjskoler

Kilde: Danske Professionshøjskoler, 2017.

Selvom der er ansat flere docenter gennem de sidste par år, oplever nogle FoU-chefer dog stadig, at det kan være svært at få kvalificerede ansøgere til docentstillinger. Det er ikke muligt inden for denne undersøgelses ramme at vurdere, hvad dette skyldes, men nogle af de årsager, der nævnes i interviewene med FoU-cheferne, er bl.a., at de faglige miljøer på professionshøjskolerne stadig er

under opbygning. De forskellige karriereforløb på hhv. professionshøjskolerne⁶ og universiteterne⁷ nævnes også som en potentiel hindring for at skaffe kvalificerede ansøgere. Dette kommer til udtryk, ved at der dels er forskellige stillingskategorier, dels er forskellige krav til opnåelse af en given kategori. Docentstillingen er den højeste stillingskategori på professionshøjskolerne. Den er samtidig relativt ny, og det er derfor endnu uafklaret, hvilken rolle docenterne mere præcist kommer til at indtage i samarbejdet om FoU-aktiviteter fremadrettet.

Professionshøjskolerne arbejder på forskellig vis med at klæde lederne på

Ligegyldigt hvilken organisering man har valgt af FoU, har alle professionshøjskoler på forskellig vis forsøgt at klæde lederne på. Nogle professionshøjskoler gennemfører fx kompetenceudviklingsforløb for lederne med oplæg fra eksterne. Et sted har man kørt et firedagesforløb for alle ledere (programledere, studieledere, uddannelsesleder, rektorat), bl.a. med fokus på at få en fælles forståelse af, hvad forskningsledelse indebærer. På flere professionshøjskoler har man endvidere arbejdet med at understøtte lederne på forskellig vis, bl.a. ved hjælp af sparring fra medarbejdere med erfaring med ledelse af forskning både internt og eksternt. Det er fx sket ved at opfordre forskningsledere til at arrangere sparring på forskningsoplæg fra seniorforskere på universiteterne.

4.3.5 Fremmere og barrierer med hensyn til strategi, organisation og ledelse

Vores analyse viser, at følgende udgør fremmere og barrierer med hensyn til strategi, organisation og ledelse:

- Der er stor forskel på, hvordan de forskellige professionshøjskoler har organiseret arbejdet med FoU-aktiviteter, herunder hvilken tilgang og type forskning man satser på.
- Formelle samarbejdsaftaler spiller en vigtig rolle med hensyn til at skabe gode rammer for samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter. Flere steder oplever man, at disse rammer er kommet på plads. De udgør dog primært nødvendige, men ikke tilstrækkelige betingelser for det gode samarbejde, som også vokser ud af personlige relationer.
- Professionshøjskolerne har arbejdet med at kapacitetsopbygge ved at ansætte færdiguddannede ph.d.er, men også igangsætte ph.d.-forløb. Det er dog dyrt at finansiere ph.d.-forløb, og fremadrettet ønsker professionshøjskolerne i højere grad at ansætte færdiguddannede ph.d.er der, hvor der uddannes relevante ph.d.er.
- Skiftet fra kun uddannelsesledelse til ledelse af uddannelse og FoU-aktiviteter udgør en særskilt udfordring for professionshøjskolerne, der af gode grunde ikke har store erfaringer at trække på i denne sammenhæng. Flere professionshøjskoler arbejder på at styrke ledelsen af FoU-aktiviteterne, bl.a. gennem ansættelse af docenter og via forskellige kompetenceudviklingsforløb.

⁶ Hovedstillingerne på professionshøjskolerne er adjunkt, lektor, docent og ekstern lektor. BEK nr. 1065 af 4.7.2016.

⁷ Hovedstillingerne på universitetet er adjunkt/forsker, lektor/seniorforsker, professor med særlige opgaver og professor. Disse stillinger udgør et sammenhængende karriereforløb. BEK nr. 899 af 1.7.2015.

4.4 Eksterne incitamenter: politisk styring og økonomiske rammer

Sidst, men ikke mindst, har eksterne incitamenter, herunder de økonomiske rammer, også en betydning for samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne.

4.4.1 Institutionerne har forskellige formelle forpligtigelser til samarbejde

Ser vi på de formelle forpligtigelser til samarbejde, er universiteterne ikke i samme grad forpligtede til at samarbejde med professionshøjskolerne, som professionshøjskolerne er i forhold til universiteterne, jf. afsnit 3.3. Hvor det i professionshøjskolernes lov står angivet, at de bør samarbejde med universiteterne, er denne lovmæssige forpligtigelse ikke at finde i universiteternes lovgrundlag.

I universiteternes lovgrundlag står, at de har en forpligtigelse til at medvirke til at sikre, at den nyeste viden inden for relevante fagområder gøres tilgængelig for videregående uddannelse uden forskning. Når universitetsforskere ikke har en lovmæssig forpligtigelse til at indgå i samarbejde med professionshøjskolerne, og når de samtidig ofte måles på parametre, som ikke i sig selv honorerer ved at indgå i FoU-aktiviteter (fx publikationer i internationale tidsskrifter), kan økonomiske incitamenter spille en vigtig rolle for forskernes vilje til at indgå i forpligtende samarbejder med professionshøjskolerne.

4.4.2 Forskellig stillingsstruktur udfordrer samarbejdet

I forbindelse med lovændringen i 2014 og OK13 indførte man en ny stillingsstruktur på professionshøjskolerne (BEK nr. 1065 af 4.6.2016). Stillingsstrukturen indeholder følgende stillingskategorier:

1. Adjunkt
2. Lektor
3. Docent
4. Ekstern lektor.

Det er kun personer, der er ansat i stillinger omfattet af stillingsstrukturen, der kan varetage opgaver med undervisning og FoU-aktiviteter.

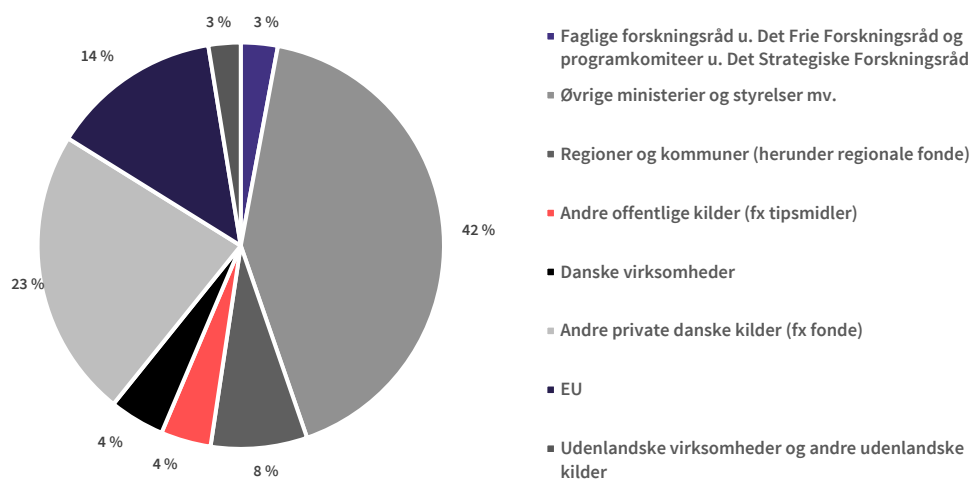
Stillingsstrukturen er ikke internationalt genkendelig. Eksempelvis er en adjunkt som regel forskeruddannet på universitetet, men dette gør sig langt fra gældende i samme omfang for adjunkter på professionshøjskolerne. Det samme gælder lektorer. Dette udgør bl.a. en udfordring i forbindelse med internationale ansøgninger om forskningsmidler. Det udgør også en udfordring med hensyn til samarbejde mellem universiteterne og professionshøjskolerne, da der ikke er et match mellem stillingskategorierne.

4.4.3 Finansiering har potentiale til at styrke samarbejdet

Hvad angår finansiering, kan man helt overordnet opdele de statslige midler til forskning og udvikling i to: basisbevillinger og konkurrenceudsatte midler. Selvom institutionerne har faste bevillinger til forskning, der som beskrevet er af meget forskellig størrelse, så finansieres en betydelig del af forskningen på såvel professionshøjskolerne som universiteterne af konkurrenceudsatte midler. Fx fordeles en del af de statslige forskningsmidler til forskningen gennem forskningsråd og andre større tilskudspuljer eller udbud. Andelen af konkurrenceudsatte midler fra andre ministerier eller

styrelser mv. end Uddannelses- og Forskningsministeriet udgjorde eksempelvis i 2015 41 % af den samlede eksterne finansiering af FoU-aktiviteter på professionshøjskolerne.

FIGUR 4.4
Fordeling af ekstern finansiering

Kilde: Danske professionshøjskoler, 2017.

Finansiering er en af de ting, der ofte dukker op i interviewene, herunder særligt det, at universiteterne og professionshøjskolerne i nogle sammenhænge konkurrerer om de samme midler:

Det, at de har fået finanslovsmidler og opbygger forskningsmiljøer. Så bliver vi jo potentielt konkurrenter om de samme midler, medmindre vi går sammen. Det er da en strukturel vanskelighed, som jeg ved, vækker bekymring.

Universitetsansat

Vi er afhængige af, at der bliver tilført midler til FoU. De bliver fundet enten centralt eller fra de eksterne samarbejdspartnere, men også fra andre midler gennem de enkelte medarbejdere. Der er nogle medarbejdere, der er rigtig dygtige til at funde. Men vi mærker også, at midlerne bliver færre, og konkurrencen bliver større.

Uddannelsesleder

Finansiering anses dog også som en måde at fremme samarbejdet på, fx ved at et tildelingskriterium er samarbejde på tværs af professionshøjskolerne og universiteterne.

Staten er ikke den eneste, der finansierer forskning. De private fonde (dvs. de private erhvervsdrivende fonde, almennyttige fonde, sygdomsbekæmpende foreninger m.fl.) spiller en unik rolle i finansiering af især den offentlige forskning i Danmark. En kortlægning gennemført af den tidligere Styrelse for Forskning og Innovation viser, at de 12 private fonde⁸, som indgik i kortlægningen, tilsammen har bevilget 9,7 mia. kr. til forskning, innovation og videregående uddannelse i perioden

⁸ De 12 fonde er Novo Nordisk Fonden, Carlsbergfondet, Det Obelske Familiefond, Industriens Fond, Lundbeckfonden, Nordea-fonden, A.P. Møller Fonden, VELUX FONDEN, VILLUM FONDEN, Realdania, TrygFonden og Kræftens Bekæmpelse.

2012-14 (Styrelsen for Forskning og Innovation, 2016: 18). Bevillingerne til forskning fra de 12 private fonde svarer stort set til, hvad der er uddelt af forskningsmidler fra de otte offentlige råd, fonde og puljer, der er omfattet af kortlægningen. I lyset af at meget tyder på, at bevillingerne fra de private fonde er stadig stigende, understreger dette endnu en gang den store betydning, som midlerne fra de private fonde har i forhold til den eksterne finansiering af dansk offentlig forskning. Det er derfor ikke uden betydning, hvilke kriterier fondene stiller op ved uddeling af midler, da de i høj grad kan påvirke, dels hvad der forskes i i Danmark, dels hvilke aktører der får midler til forskning.

Fondene støtter forskellige fagområder og grundforskning såvel som anvendt forskning og udvikling, og det er selvsagt ikke inden for alle områder, at det er relevant for professionshøjskolerne at søge midler. Fondene lægger ikke overraskende ofte vægt på, at ansøgerne kan dokumentere høj videnskabelig kvalitet på internationalt niveau, fx i form af et højt BFI-indeks. Ser vi på fordelingen af forskningsmidlerne, er det da også de danske universiteter, som modtager langt hovedparten af midlerne. For at få midler kræver det derfor oftest, at professionshøjskolerne søger i samarbejde med fx et universitet. De interviewede FoU-chefer oplever, at der i nogle fonde er kommet større opmærksomhed over for implementering i praksis, hvor professionshøjskolerne kan spille en rolle. Fx har to af de tre kriterier, som TrygFonden har opstillet i forbindelse med uddeling af forskningsmidler, fokus på implementering og forankring. Kriterierne lyder: 1) være anvendelsesorienteret og med et praktisk sigte og 2) være fremtidssikret i den forstand, at projektet inkluderer velunderbyggede overvejelser af, hvordan de nye forskningsresultater bliver forankret hos relevante institutioner og personer.⁹

4.4.4 Fremmere og barrierer med hensyn til eksterne incitament, økonomi og styring

Vores analyse viser, at følgende udgør fremmere og barrierer med hensyn til eksterne incitament:

- Universiteterne har en forpligtigelse til at medvirke til, at den nyeste viden inden for relevante fagområder gøres tilgængelig for de videregående uddannelser uden forskningstilknytning. Der er dog ingen lovmæssig forpligtigelse for universiteterne til at samarbejde med professionshøjskolerne om gennemførelse af FoU.
- Finansiering spiller en afgørende rolle for FoU-aktiviteterne, og det er i høj grad de eksisterende basismidler til FoU-aktiviteter, som har sat gang i udvikling af de faglige miljøer på professionshøjskolerne, som udgør en vigtig forudsætning for samarbejdet om FoU-aktiviteter.

Konkurrenceudsatte midler, herunder midler fra private fonde og lignende, kan spille en særlig rolle med hensyn til at styrke samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter, fx ved at uddelingen af fondsbevillinger betinges af, at der indgås et konstruktivt samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter, som ud over samarbejdet i sig selv kan være med til at styrke mulighederne for, at anvendelsesorienteret forskning kan blive forankret i de professionsrettede uddannelser og sektoren i det hele taget.

⁹ <https://www.trygfonden.dk/omos/sadan-arbejder-vi/forskning>.

Appendiks A – Litteraturliste

De Weert, E. & Soo, M. (2009): *Research at Universities of Applied Sciences in Europe – Conditions, Achievements and Perspectives*. University of Twente, The Netherlands. Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS).

DEA (2012): *Private fonde – en unik aktør i dansk forskning*.

DEA, FTF & Professionshøjskolernes Rektorkollegium (2012): *Professionshøjskolerne – et potentiale for innovation*.

DEA (2013): *Efter OK13 – fra timetælleri til ledelsestomrum på professionshøjskolerne*. DEA Notat.

EVA (2006): *Erfaringer og resultater af University College-akkrediteringer*.

EVA (2009): *Videncentre på erhvervsakademier og professionshøjskoler*.

EVA (2012): *Strategier for viden. Første delrapport for projektet om professionshøjskoler og erhvervsakademiers videngrundlag og vidensomsætning*.

EVA (2013): *Videnarbejde i praksis. Afsluttende rapport*.

EVA (2017): *Forskning og udvikling på professionshøjskolerne som vej til uddannelseskvalitet*.

DAMVAD (2014): *Kortlægning af forskning i læring i dagtilbud, grundskole og overgange til ungdomsuddannelserne*.

Hansen, B. (2013): *Dannelsen af CVU'erne*.

Jensen, T.P. & Olesen, L.S. & Dahlgaard, J.O. (2012): *Professionshøjskolernes udviklingsforpligtelse, videnbaseret og videncenterfunktion – Kortlægning og kvalitative studier*. AKF, Anvendt Kommunalforskning.

OECD (2005): *Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data*, 3rd Edition.

OECD (2015): *Frascati Manual 2015 – Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*.

Danmarks Statistik (2016): *Færre statslige kroner til forskning i 2016*. Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 44.

Danske Professionshøjskoler (2016): *Forsknings- og udviklingskompetencer på professionshøjskolerne*. University College Denmark, dialogpapir.

Danske Professionshøjskoler (2012): *Forskningspolitisk strategi 2012*.

Danske Professionshøjskoler (2013): *Professionshøjskolernes forskningsindsats og vidensproduktion – endelig rapport fra projekt FoU Baseline 2013*.

Danske Professionshøjskoler (2015a): *Løft af forsknings- og udviklingskompetencer 2015-22. En revidering af Danske Professionshøjskoler ph.d. strategi 2012-22*.

Danske Professionshøjskoler (2015b): *PROFVIDEN. Professionshøjskolernes videnregnskab om forskning og udvikling 2014*.

Danske Professionshøjskoler (2016): *PROFVIDEN. Professionshøjskolernes videnregnskab om forskning og udvikling 2015*.

Danske Professionshøjskoler (2017): *PROFVIDEN. Professionshøjskolens videnregnskab om forskning og udvikling 2016*.

Lovforslag nr. L 63 (2013-14): *Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser, lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, lov om medie- og journalisthøjskolen og lov om friplads og stipendium til visse udenlandske studerende ved erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser*.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (2012): *Rammesætning af FFL-13 pulje til FoU*. Professionshøjskolerne, University Colleges Denmark, notat.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (2012): *Rammesætning af FFL-13 pulje til forskningstilsknytning samt udviklings- og evidensbaserings (Frascati-manualen)*.

Styrelsen for Forskning og Innovation (2016): *Private Fonde – En kortlægning af bidraget til dansk forskning, innovation og videregående uddannelse*. Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2013): *Notat om stillingsstruktur 2013 for videnskabeligt personale ved universiteterne*.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2013): *Stillingsstruktur for undervisere ved erhvervsakademier, professionshøjskoler og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole*, notat.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2009): *Aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om ny model for fordeling af basismidler til universiteterne*.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2014): *Anbefalinger fra Forum for koordination af uddannelsesforskning om videnspredning. Forum for Koordination af Uddannelsesforskning*, Styrelsen for Videregående Uddannelser.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2017a): *Ph.d.-uddannelsens kvalitet og relevans*.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2017b): *Kortlægning af erfaringer med og perspektiver på styring af de videregående uddannelsesinstitutioner*.

Internetsider:

TrygFonden: "Forskning". URL: <https://www.trygfonden.dk/omos/sadan-arbejder-vi/forskning>. Citeret 31.3.2017.

Danske Universiteter: "Universiteternes Statistiske Beredskab". URL: <http://dkuni.dk/Statistik/Universiteternes-statistiske-beredskab>. Citeret 31.3.2017.

Lovbekendtgørelser:

BEK nr. 1065 af 4.7.2016. Bekendtgørelse om stillingsstruktur for undervisere ved erhvervsakademier, professionshøjskoler og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

BEK nr. 899 af 1.7.2015. Bekendtgørelse om stillingsstruktur for videnskabeligt personale ved universiteter.

LBK nr. 261 af 18.3.2015. Bekendtgørelse af lov om universiteter (universitetsloven).

LBK nr. 936 af 25.8.2014. Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser.

LBK nr. 308 af 13.5.2002. Bekendtgørelse af lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser mv.

Appendiks B – Metode

Undersøgelsen er baseret på en interviewundersøgelse blandt medarbejdere og ledere på udvalgte uddannelser på de syv professionshøjskoler Metropol, UCC, UCN, UCL, UC SYD, UCSJ og VIA samt interview med universitetsansatte fra RUC, SDU og AU. Vi har gennemført i alt 19 enkeltinterview og 14 gruppeinterview fordelt således:

- Interview med FoU-chefer fra alle syv professionshøjskoler. Der er desuden gennemført opfølgende interview i marts 2017.
- Syv gruppeinterview med uddannelsesledere.
- Syv gruppeinterview med medarbejdere på de syv valgte uddannelser.
- Interview med fem universitetsansatte med erfaring med samarbejde med professionshøjskolerne.

Udvælgelse af cases

Vi har i vores udvælgelse af cases og informanter arbejdet med en maksimal variation-tilgang. Det betyder, at vi har forsøgt at dække så forskellige perspektiver som muligt inden for undersøgelsens begrænsninger. Vi har derfor udvalgt en caseuddannelse på hver af de syv professionshøjskoler. Vi har også søgt en spredning i uddannelserne, så vi har valgt pædagoguddannelsen, læreruddannelsen og sygeplejerskeuddannelsen. Endelig har vi for hver caseuddannelse udvalgt informanter med henblik på at sikre en spredning på den stilling og placering i organisationen, som informanterne har. Vi har således interviewet FoU-chefer, uddannelsesledere og medarbejdere, der deltager i FoU og/eller undervisning.

Vores uddannelsescases er udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Optag på grunduddannelsen
- Variation i forhold til videnkultur
- Eksisterende forskningsmiljø inden for uddannelsesområdet.

Vi har valgt at udvælge cases inden for de to største hovedområder. Her fandt vi, at uddannelserne inden for hhv. det sundhedsfaglige og det pædagogiske område sammenlagt var størst målt på antallet af optagne studerende i 2015, idet vi fandt det relevant at se på hovedområder, hvor flest studerende uddannes.

En gennemgang af professionshøjskolernes projektportefølje viste desuden, at det var på disse to områder, at der var flest store FoU-projekter. Der tilføres desuden specifikt midler til professionshøjskolerne på baggrund af årsværksaktiviteten på lærer- og pædagoguddannelserne.

Inden for hvert hovedområde har vi udvalgt den største uddannelse, hhv. sygeplejerske- og pædagoguddannelsen. Disse uddannelser repræsenterer desuden forskellige videntraditioner. Derudover valgte vi at sætte fokus på læreruddannelsen. Dette valg var primært begrundet i det politiske fokus på læreruddannelsen.

6.2 Rekruttering af informanter

I maj 2016 henvendte vi os til de syv professionshøjskolors rektorer og FoU-chefer og orienterede dem om vores besøg, og vi bad dem om hjælp til at udvælge de relevante deltagere i interviewene. Vi bad professionshøjskolerne om at udpege to-tre uddannelsesledere og fire-seks medarbejdere, hvor gruppen samlet repræsenterede medarbejdere, der arbejder med FoU-opgaver og med undervisningsopgaver. Hvis medarbejderne var i en organisation, hvor opgaverne var forholdsvis opdelt på medarbejderne, bad vi om, at de prøvede at rekruttere tre fra hver gruppe.

Interviewene blev gennemført i perioden maj 2016 til oktober 2016. Bortset fra et enkelt sted blev interviewene gennemført på en dag. I marts 2017 blev der gennemført et opfølgende interview med FoU-cheferne.

Nedenstående tabel giver et overblik over, hvordan interviewene fordeler sig, og hvor mange informanter der deltog i hver gruppe.

TABEL B.1

Oversigt over gennemførte interview i undersøgelsen

Professionshøjskole	Uddannelse	Interviewtype	Interviewpersoner
Metropol	Læreruddannelsen	Enkelt interview med forsknings- og udviklingschef	1 deltager
		Gruppeinterview med uddannelsesledere	3 deltagere
		Gruppeinterview med medarbejdere	5 deltagere
		Gruppeinterview med studerende	5 deltagere
UCC	Pædagoguddannelsen	Enkeltinterview med forsknings- og udviklingschef	1 deltager
		Gruppeinterview med uddannelsesledere	3 deltagere
		Gruppeinterview med medarbejdere	5 deltagere
UCN	Læreruddannelsen	Enkeltinterview med forsknings- og udviklingschef	1 deltager
		Gruppeinterview med uddannelsesledere	3 deltagere
		Gruppeinterview med medarbejdere	4 deltagere
UCL	Læreruddannelsen	Interview med FoU-chef og Centerleder	2 deltagere
		Gruppeinterview med uddannelsesledere	2 deltagere
		Gruppeinterview med medarbejdere	5 deltagere
UCSJ	Sygeplejerskeuddannelsen	Forsknings- og udviklingschef	1 deltager

Professionshøjskole	Uddannelse	Interviewtype	Interviewpersoner
		Grubeinterview med uddannelsesledere	3 deltagere
		Grubeinterview med medarbejdere	4 deltagere
VIA	Sygeplejerskeuddannelsen	Forsknings- og udviklingschef	1 deltager
		Grubeinterview med uddannelsesledere	2 deltagere
		Grubeinterview med medarbejdere	6 deltagere
UCSyd	Pædagoguddannelsen	Enkeltinterview med Forskningschef	1 deltager
		Grubeinterview med uddannelsesledere	3 deltagere
		Grubeinterview med medarbejdere	6 deltagere

Samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter om forskning og udvikling

© 2017 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-029-4

Foto: Gitte Sofie Hansen, Johner Bildbyra AB, Mette Bendixsen, Thomas Søndergaard

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk